ISSN 2408-1949

วารสาร

สัตวแพทย์เชียงใหม่เพื่อชุมชน

Chiang Mai Veterinary Journal for Community (CVJC)

วารสารความรู้ด้านสัตวแพทย์และบทบาทของสัตวแพทย์เพื่อชุมชน

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2
เดือนมิถุนายน - ธันวาคม 2559

ภาพกิจกรรม

งานเสวนาเปิดตัวโครงการบริการวิชาการเพื่อชุมชนและควบคุมประชากรสุนัขและแมว
วันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ.2559 ณ สำนักงานมหาวิทยาลัย มช.

วารสาร
สัตวแพทย์เชียงใหม่เพื่อชุมชน
Chiang Mai Veterinary Journal for Community (CVJC)

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 เดือนมิถุนายน-ธันวาคม 2559 ISSN 2408-1949

CONTENT สารบัญ

โครงการ (ห)มา ซีเอ็มยู มาร่วมมือดูแลสุนัขชุมชนของ มช. กันเถอะ *โดย... สพ.ญ.กฤตกานดา กิรติธนโอฬาร*	2
การดูแลสุขภาพผิวหนังและเส้นขนเบื้องต้นในสุนัข *โดย... สพ.ญ.ณัฐวัณณ์ ศรีฟ้าวัฒนา*	6
สุนัขโหดจริงหรือ? มาเข้าใจจิตวิทยาและพฤติกรรมของสุนัขกันเถอะ *โดย... อ.สพ.ญ.ดร.พิชญา มัชฌิมากุล*	9
โรคที่พบได้บ่อยในปลาสวยงาม *โดย... น.สพ.ศรัณย์สิริ นวลมณี*	13
กล้ามเนื้ออักเสบเฉียบพลันในม้า อาการอันตรายใกล้ตัว (ม้า) คุณ *โดย... สพ.ญ.รักษนา ศิริโรจน์*	16
การจัดการปางช้างและสวัสดิภาพช้างในธุรกิจการท่องเที่ยว *โดย... ผศ.น.สพ.ดร.ฉัตรโชติ ทิตาราม*	19
เรื่อง ฟูโมนิซิน ชื่อนี้กำลังมาแรง *โดย... ผศ.น.สพ.ภาณุวัฒน์ แย้มสกุล*	21
ทำอย่างไรเมื่อวัวร้องไห้ *โดย... ผศ.สพ.ญ.ดร.วาสนา ไชยศรี*	25
ไอ(จาม) ไอบี *โดย... น.สพ.กิตติกร บุญศรี*	27
"ฌาปนกิจสัตว์เลี้ยง" เมื่อสัตว์เลี้ยงแสนรักได้จากไป.. *โดย... วรางค์พิชา ค้อชากุล*	29
"กินอย่างไรให้ปลอดภัยจากโรคที่มากับอาหาร" *โดย... ผศ.สพ.ญ.ดร.ดวงพร พิชัยผล*	31

บอกอ. บอกเล่า

วารสารสัตวแพทย์เชียงใหม่เพื่อชุมชน ขอสวัสดีผู้อ่านทุกๆ ท่าน สำหรับช่วงนี้สภาพภูมิอากาศในแถบภาคเหนือไม่ค่อยดีเท่าใดนักเนื่องจากเกิดภาวะภัยแล้ง และพบเหตุการณ์ไฟไหม้ป่าอย่างรุนแรงในช่วงที่ผ่านมา ส่งผลกระทบเรื่องในเรื่องของหมอกควันที่มีความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพในระบบทางเดินหายใจของประชาชนในเขตภาคเหนือ การขาดแคลนน้ำกินน้ำใช้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการเลี้ยงสัตว์และการทำเกษตรกรรม เป็นต้น การดูแลสุขภาพทั้งของคนและสัตว์เลี้ยงเป็นเรื่องสำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงไป

งานบริการของคณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่มีความโดดเด่นและได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ได้แก่การสตัฟฟ์สัตว์ ซึ่งตอนนี้เปิดให้บริการแก่ประชาชนและหน่วยงานทั่ว ๆ ไป ล่าสุดเราได้จัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการทำสตัฟฟ์สัตว์เบื้องต้น ให้แก่สัตวแพทย์และผู้สนใจทั่วไปจากต่างหน่วยงานซึ่งได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี

ในช่วงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2559 ทางงานบริการวิชาการ คณะสัตวแพทยศาสตร์มีแผนงานที่จะไปร่วมออกหน่วยสัตวแพทย์พระราชทาน ในพระราชดำริ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ โดยจะมีกิจกรรมในการให้บริการด้านสุขภาพแก่สัตว์เลี้ยงและสัตว์เศรษฐกิจอาทิเช่น ฉีดวัคซีนป้องกันโรค รักษา ผ่าตัด พร้อมทั้งอบรมและจัดเสวนาเพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องการเลี้ยงสัตว์ โดยสถานที่ออกปฏิบัติงานคือ จังหวัดลำปาง การออกหน่วยบริการสุขภาพสัตว์นี้ ได้มีการนำนักศึกษาสัตวแพทย์ร่วมออกหน่วยด้วย เพื่อเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ที่มีค่ายิ่งแก่นักศึกษา เพราะทำให้นักศึกษาได้เห็นชีวิตความเป็นอยู่และเข้าใจถึงปัญหาของเกษตรกรอย่างแท้จริง โครงการนี้เป็นการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างคณะสัตวแพทยศาสตร์ทุกสถาบันทั่วประเทศ โดยมีกรมปศุสัตว์เป็นเจ้าภาพ และในเดือนเดียวกันนี้ทางสถาบันพระบาลแห่งชาติ ในพระอุปถัมภ์ของ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนากรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ได้ขอความอนุเคราะห์บุคลากรของคณะสัตวแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เพื่อไปช่วยผ่าตัดทำหมันสุนัข และฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในพื้นที่ของศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย จังหวัดลำปาง โดยมีเป้าหมายในการผ่าตัดประมาณ 40 ตัว เพื่อเป็นการควบคุมประชากรสุนัขในพื้นที่ดังกล่าว

นอกจากนี้ทางคณะสัตวแพทยศาสตร์ ร่วมกับ ศูนย์ความเป็นเลิศด้านการศึกษาและวิจัยช้าง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง สร้างเสริมและพัฒนาการจัดการสวัสดิภาพช้างในธุรกิจท่องเที่ยวในเขตจังหวัดเชียงใหม่ ครั้งที่ 3 โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือ เจ้าของปางช้าง ผู้จัดการปางช้าง และควาญช้าง ซึ่งได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีเฉกเช่นทุก ๆ ปีที่ผ่านมา

ทางวารสารสัตวแพทย์เชียงใหม่เพื่อชุมชนก็จะได้นำเสนอบทความที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านทุก ๆ ท่านอย่างต่อเนื่อง และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าทุกท่านจะได้ติดตามความเคลื่อนไหวและกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริการวิชาการเพื่อสังคมของเราตลอดไป

อาจารย์นายสัตวแพทย์ ดร. เกรียงไกร ทองก้อน
บรรณาธิการ

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา
คณบดี
หัวหน้าศูนย์บริการสุขภาพสัตว์
ผู้แทนคณบดีฝ่ายวิจัย
ผอ.โรงพยาบาลสัตว์เล็ก
ผอ.โรงพยาบาลสัตว์ใหญ่
ผอ.หน่วยชันสูตรโรคสัตว์
ผจก.ห้องปฏิบัติการกลาง

บรรณาธิการ
อ.น.สพ.ดร.เกรียงไกร ทองก้อน

รองบรรณาธิการ
รศ.น.สพ.ดร.กรกฎ งานวงศ์พาณิชย์
อ.น.สพ.ดร.สหัสชัย ตั้งตรงทรัพย์
อ.น.สพ.ดร.อนุชา สธนวงศ์

บรรณาธิการจัดการ
น.สพ.กิตติกร บุญศรี

กองบรรณาธิการ
ผศ.น.สพ.ดร.วีระศักดิ์ ปัญญาพรวิทยา
ผศ.น.สพ.ดร.ฉัตรโชติ ทิตาราม
ผศ.น.สพ.ดร.ฎิลก วงศ์เสถียร
ผศ.น.สพ.ภานุวัฒน์ แย้มสกุล
ผศ.น.สพ.ดร.กฤษฎากรณ์ พริ้งเพราะ
ผศ.สพ.ญ.ดร.วาสนา ไชยศรี
อ.สพ.ญ.ดร.นิยดา ทิตาราม
อ.น.สพ.ดร.วีรพงศ์ ตั้งจิตเจริญ
อ.สพ.ญ.ดร.สุรีรัตน์ หนูมี
อ.น.สพ.ดร.รักธรรม เมฆไตรรัตน์
อ.สพ.ญ.ดร.วรางคณา ไชยชาววงศ์

ผู้ช่วยบรรณาธิการจัดการ
นายธีระพงศ์ โปธา
นางสาวไพรินทร์ คุณเศษ
นายธนะพันธุ์ การคนซื่อ
นางสาวนันทภัค นันธิ

ออกแบบปกและออกแบบเว็บไซต์
นายธรนินทร์ เจริญสุข
นางสาวเดือนนภา ตาอินทุ

สุนัขที่อาศัยอยู่ในพื้นที่สาธารณะในเขตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

โครงการ (ห)มา ซีเอ็มยู
มาร่วมมือดูแลสุนัขชุมชนของ มช. กันเถอะ

สพ.ญ.กฤตกานดา กิรติธนโอฬาร
สัตวแพทย์ประจำโครงการ
ไปรษณีย์อิเล็คทรอนิค: kira.olan@gmail.com

"สุนัขชุมชน" อาจจะเป็นศัพท์ใหม่ในประเทศไทย แต่ทราบหรือไม่ว่า ศัพท์คำว่า Community dogs หรือ สุนัขชุมชน ซึ่งหมายถึง สุนัขที่อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกันกับกลุ่มคนที่รวมกันเป็นสังคมขนาดเล็กและมีผลประโยชน์ร่วมกันนั้น เป็นคำศัพท์ที่กำเนิดขึ้นมาในต่างประเทศได้หลายปีแล้ว เนื่องจากการคำนึงถึงสุขภาพและสวัสดิภาพของสุนัขจรจัด (สุนัขจรจัด หมายถึง สุนัขไร้เจ้าของร่อนเร่และไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง) จึงมีการดูแลร่วมกันของสมาชิกในชุมชนที่อาศัยในอาณาบริเวณนั้น ทำให้สุนัขกลายเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนไปโดยปริยาย

ดังนั้น สุนัขชุมชนของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จึงหมายถึง สุนัขที่อาศัยในพื้นที่สาธารณะของหน่วยงานในสังกัดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีคณาจารย์ บุคลากร นักศึกษา และบุคคลทั่วไป ที่ทำงาน เรียน หรือใช้ชีวิตส่วนหนึ่งอยู่ในรั้วมหาวิทยาลัยเป็นผู้ดูแล และก่อให้เกิดการจัดตั้ง "โครงการจัดการปัญหาสุนัขในเขตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่แบบมีส่วนร่วมจากชุมชนอย่างยั่งยืน" ภายใต้การดำเนินงานของคณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร่วมกับ สำนักงานมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญในการดูแลด้านสุขภาพและสวัสดิภาพของสุนัขในเขตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ให้เป็นไปอย่างถูกต้องและเหมาะสมตามหลักสากล

โลโก้โครงการ (ห)มา ซีเอ็มยู ที่พิมพ์ลงบนด้านหลังเสื้อประจำโครงการ

ผศ.ดร.ณัฐ วรยศ ปฏิบัติการแทนอธิการบดีฝ่ายกายภาพและสิ่งแวดล้อม เป็นประธานในพิธีเปิดตัวโครงการ และ ผศ.น.สพ.ดร.ขวัญชาย เครือสุคนธ์ คณบดีคณะสัตวแพทยศาสตร์ เป็นผู้กล่าวรายงาน

โครงการจัดการปัญหาสุนัขในเขตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่แบบมีส่วนร่วมจากชุมชนอย่างยั่งยืน หรือ Management of Dogs in Chiang Mai University with Community Participation for Sustainability Project สามารถเรียกชื่อสั้นๆ ตามอักษรย่อในภาษาอังกฤษได้ว่า MaCMU Project หรือ โครงการ (ห)มา ซีเอ็มยู เป็นโครงการที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลากหลายหน่วยงานในสังกัดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- สร้างความเข้าใจและความร่วมมือกันในการจัดการที่ถูกต้องกับสุนัขชุมชน
- สร้างทัศนคติที่เป็นบวกเกี่ยวกับสุนัขในเขตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- อบรมให้ความรู้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการดูแลสุนัขทั้งในด้านพฤติกรรม สุขภาพ และโรคติดต่อจากสัตว์สู่คน
- ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุนัขให้เป็นมิตร จนกระทั่งสามารถจับบังคับได้
- จัดให้มีการขึ้นทะเบียนประวัติ ฝังไมโครชิพ และสวมปลอกคอระบุพฤติกรรมของสุนัขทุกตัว
- บริการฉีดวัคซีน ตรวจสุขภาพและป้องกันปัญหาด้านสุขภาพของสุนัข
- ควบคุมประชากรสุนัขด้วยการผ่าตัดทำหมัน ทั้งในเพศเมียและเพศผู้
- กำหนดมาตรการที่เหมาะสมกับสุนัขที่เข้ามาใหม่ในพื้นที่สาธารณะของมหาวิทยาลัย

ผลจากการดำเนินโครงการ (ห)มา ซีเอ็มยู นอกจากจะช่วยดูแลเรื่องสุขภาพและสวัสดิภาพของสุนัขชุมชนในเขตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่แล้ว ยังสามารถช่วยลดปัญหาต่างๆที่เกิดจากสุนัขได้อีกทางหนึ่งด้วย เช่น ลดปัญหาการก่อความสกปรก การก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญ การทำลายข้าวของ และการกัดทำร้ายผู้คน ซึ่งจะช่วยลดอุบัติการณ์ของการติดต่อโรคจากสัตว์สู่คน เช่น โรคพิษสุนัขบ้า ได้ ในทางกลับกัน สุนัขไม่ได้เป็นสัตว์ที่คอยแต่สร้างปัญหาเท่านั้น แต่ยังสามารถทำประโยชน์ให้แก่ชุมชนได้อีกด้วย ไม่ว่าจะเป็น การสอดส่องดูแลและป้องกันคนแปลกหน้าที่เข้ามาในพื้นที่ของมหาวิทยาลัย การกำจัดสัตว์มีพิษ เช่น งู แมงป่อง และตะขาบ รวมถึงการควบคุมประชากรหนูที่เป็นพาหะนำโรคสัตว์สู่คน เช่น โรคฉี่หนู และกาฬโรค เป็นต้น

พิธีมอบของที่ระลึกจากผู้สนับสนุนแก่ผู้แทนหน่วยงานและคณะต่างๆ

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการจัดการสุนัขชุนชนตามแนวปฏิบัติของโครงการ (ห)มา ซีเอ็มยู จึงเอื้อประโยชน์ต่อคนในชุมชนมากกว่าการจัดการสุนัขในรูปแบบอื่น เช่น การกำจัดสุนัขออกนอกพื้นที่ หรือการนำสุนัขไปเลี้ยงในสถานพักพิงสำหรับสัตว์ เนื่องจากเมื่อกำจัดสุนัขกลุ่มเดิมออกไปนอกพื้นที่แล้ว ไม่นานก็จะมีสุนัขกลุ่มใหม่เข้ามาอยู่แทนที่ เหตุเพราะมหาวิทยาลัยมีขนาดใหญ่ ไม่มีรั้วกั้นที่มิดชิด มีแหล่งอาหารและสถานที่หลบภัย จึงทำให้สุนัขเลือกที่จะอาศัยอยู่ในพื้นที่ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่มากกว่าที่จะเร่ร่อนอยู่ภายนอก ส่วนสถานพักพิงสำหรับสัตว์ก็มีวัตถุประสงค์หลักในการดูแลสัตว์ไร้เจ้าของที่พิการหรือเจ็บป่วยจนไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ และสัตว์ที่รอรับการอุปการะจากเจ้าของรายใหม่ ซึ่งสถานพักพิงแต่ละแห่งสามารถรองรับสุนัขได้ในจำนวนจำกัด การนำสุนัขไปเลี้ยงยังสถานพักพิงในจำนวนที่มากเกินไปย่อมถือเป็นการผลักภาระให้แก่องค์กรอื่นได้

ทั้งนี้ โครงการ (ห)มา ซีเอ็มยู ได้เปิดตัวโครงการในเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2559 และได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดอบรมเสวนานำร่องเพื่อให้ความรู้แก่บุคลากรและนักศึกษาในหน่วยงานและคณะต่างๆ เช่น สำนักงานมหาวิทยาลัย คณะวิศวกรรมศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งได้รับความร่วมมือร่วมใจจากทุกหน่วยงานเป็นอย่างดี และยังได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์โครงการอย่างสม่ำเสมอ

ผ่านเฟซบุ๊คเพจชื่อ “โครงการจัดการปัญหาสุนัข มช.” ซึ่งใช้เป็นช่องทางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับจัดการปัญหาสุนัขในแต่ละหน่วยงานได้อีกด้วย และล่าสุดทางโครงการได้จัดกิจกรรมให้ร่วมสนุกกันกับแคมเปญที่มีชื่อว่า “ผูกมิตร-เซลฟี่ กับหมาดีๆใน มช.” โดยสามารถติดตามรายละเอียด กติกา และของรางวัลได้จากเพจดังกล่าว

สำหรับเป้าหมายในระยะยาวของโครงการ (ห)มา ซีเอ็มยู

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมอบรมเสวนา ณ สำนักงานมหาวิทยาลัย

การสาธิตการเข้าหาสุนัข ณ สำนักงานมหาวิทยาลัย

การสาธิตการฝึกสุนัขให้ปฏิบัติตามคำสั่ง ณ คณะวิศวกรรมศาสตร์

การสาธิตการเข้าหาสุนัข ณ สำนักงานมหาวิทยาลัย

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมอบรมเสวนา ณ คณะวิทยาศาสตร์

หากโครงการนี้เป็นประโยชน์และได้รับการตอบรับจากชุมชนภายในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นอย่างดีแล้ว ก็จะขยายกิจกรรมสู่ชุมชนอื่นในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่เพื่อนำร่องเป็น “เชียงใหม่โมเดล” และกระจายสู่ชุมชนอื่นทั่วประเทศต่อไป ซึ่งทางโครงการก็หวังผลให้คนในชุมชนที่อาศัยอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทยและสุนัขในแต่ละชุมชนนั้นอยู่ร่วมกันได้อย่างเป็นสุข ปลอดภัย และยั่งยืนตลอดไป

หากท่านผู้อ่านมีความประสงค์จะร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนโครงการ (ห)มา ซีเอ็มยู สามารถทำได้ผ่าน 2 ช่องทาง ดังนี้

- **สมทบทุนในรูปแบบทุนทรัพย์ เพื่อใช้ในนามกองทุนสงเคราะห์สัตว์ในพระอุปถัมภ์ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เลขที่บัญชี 667-400434-3 ธนาคารไทยพาณิชย์ สาขามหาวิทยาลัยเชียงใหม่**
- **สมทบทุนในรูปแบบอาหารและขนมสำหรับสุนัข เพื่อใช้ฝึกสุนัขให้เป็นมิตรและเชื่อฟังคำสั่ง เนื่องจากอาหารเป็นแรงจูงใจในการปฏิบัติตามคำสั่ง**

โดยทั้งสองช่องทาง ท่านสามารถแสดงความจำนงผ่านทางคณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และทางคณะจะทำหนังสือขอบคุณส่งให้ท่านในลำดับถัดไป

ป้ายประชาสัมพันธ์กองทุนสงเคราะห์สัตว์ในพระอุปถัมภ์ฯ

การสาธิตการมัดปากสุนัขเพื่อจับบังคับอย่างถูกวิธี
ณ คณะวิทยาศาสตร์

โต๊ะลงทะเบียนและแจกของที่ระลึกแก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมอบรมเสวนา

บรรณานุกรม

Butcher R. and Keuster T. (2013) Dog-Associated Problems affecting Public Health and Community Well-being. Dogs, Zoonoses and Public Health, 24-42.

การดูแลสุขภาพผิวหนัง และเส้นขนเบื้องต้นในสุนัข

สพ.ญ.ณัฐวัณณ์ ศรีฟ้าวัฒนา
คลินิกเฉพาะทางโรคผิวหนัง โรงพยาบาลสัตว์เล็ก มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ไปรษณีย์อิเล็คทรอนิค : nuttawan.p@cmu.ac.th

ถ้าเปรียบหน้าตา ผิวพรรณ ทรงผม เป็นรูปลักษณ์ภายนอกที่คนเราให้ความดูแลเอาใจใส่ สรรหาผลิตภัณฑ์ต่างๆ มาดูแลปรนนิบัติผิวและเส้นผมไม่ว่าหญิงหรือชาย ลักษณะภายนอกบ่งบอกถึงสุขภาพภายในของเขาเหล่านั้นด้วย สุนัขก็เช่นกัน ผิวหนังและเส้นขนเปรียบเสมือนรูปลักษณ์ภายนอกที่ดึงดูดใจทั้งผู้เลี้ยงและผู้พบเห็น อีกทั้งสุขภาพผิวหนังและเส้นขนบ่งบอกถึงสภาพร่างกาย สุขภาพและการดูแลเอาใจใส่ของเจ้าของอีกด้วย คุณรู้หรือไม่ว่าสุขภาพผิวหนังและเส้นขนของสุนัขนั้นสามารถบ่งบอกสัญญาณของสุขภาพร่างกายภายในที่มองข้ามไม่ได้ สุขภาพภายในที่แข็งแรงสมบูรณ์ ผิวหนังก็มักจะชุ่มชื้นเต่งตึง เส้นขนมันวาว แต่หากสุนัขมีสุขภาพอ่อนแอ ไม่ว่าจะขาดสารอาหาร ระบบการทำงานของร่างกายบกพร่องหรือระบบฮอร์โมนที่ไม่สมดุล ก็ส่งผลถึงสภาพผิวภายนอกที่ผิดปกติไป อาจพบผิวแห้งหยาบ มีการติดเชื้อง่าย ตลอดจนเส้นขนก็อาจมีการร่วงผิดปกติ ซึ่งเป็นเรื่องที่มองข้ามไม่ได้

ผิวหนังเป็นอวัยวะที่ใหญ่ที่สุดของร่างกาย ผิวหนังปกคลุมห่อหุ้มร่างกายและทำหน้าที่ปกป้องร่างกายจากความร้อนและสิ่งแวดล้อมต่างๆ ช่วยควบคุมอุณหภูมิของร่างกายให้คงที่ เป็นที่กักเก็บน้ำและไขมัน มีปลายประสาทรับรู้ความรู้สึก ป้องกันการสูญเสียน้ำและความชุ่มชื้น ป้องกันไม่ให้เชื้อโรคเข้าสู่ร่างกาย เราสามารถเริ่มต้นการดูแลผิวหนังและเส้นขนอย่างสม่ำเสมอได้อย่างง่ายๆ ด้วยการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์แชมพูดูแลเส้นขนและผิวหนังที่เหมาะสมกับสภาพผิวตัวอย่าง เช่น

สุนัขที่มีผิวแพ้ง่าย : สภาพผิวหนังที่แพ้ง่ายอาจเกิดขึ้นที่ตัวสุนัขเอง อาจเป็นผลจาก พันธุกรรม สุนัขบางสายพันธุ์มีความไวต่อสิ่งแวดล้อมเป็นพิเศษ ดังนั้น ลักษณะผิวหนังภายนอกอาจค่อนข้างบาง มีสีชมพูปนแดง เกิดผดผื่นได้ง่าย เหนี่ยวนำให้เกิดการติดเชื้อไม่ว่าจะเป็นแบคทีเรีย เชื้อราและยีสต์แทรกซ้อนบ่อยๆ ต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด ผลิตภัณฑ์ที่เลือกใช้ควรเป็นสูตรอ่อนโยน ไม่ผสมสารเคมี เป็นต้น

สุนัขที่มีผิวหนังทั่วไป : สุขภาพผิวหนังทั่วไปค่อนข้างแข็งแรง แต่หากละเลยการดูแลเอาใจใส่ก็สามารถทำให้เกิดรอยโรคทางผิวหนัง การดูแลผิวหนังและเส้นขนสามารถเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ทั่วไปสำหรับสุนัข

สุนัขที่มีผิวหนังมันเยิ้ม ผิวหนังค่อนข้างมัน : ลักษณะผิวหนังเช่นนี้ เราไม่อาจละเลยได้เช่นกัน อาจต้องรีบปรึกษาสัตวแพทย์ เนื่องจากผิวหนังที่มันเยิ้มนั้นอาจบ่งบอกถึงลักษณะของรอยโรคทางผิวหนังได้โดยเฉพาะการติดเชื้อ ดังนั้นการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์แชมพูควรต้องเป็นแชมพูในกลุ่มยารักษาโรคที่สัตวแพทย์แนะนำ

สุนัขที่มีผิวหนังแห้ง : ผิวหนังของสุนัขที่แห้งอาจเกิดได้หลายสาเหตุไม่ว่าจะเป็นการเกิดจากการติดเชื้อหรือการจัดการที่ไม่ถูกวิธี ผลิตภัณฑ์ที่เลือกใช้ควรมีส่วนผสมของวิตามินหรือโอ๊ตมิลล์ เป็นต้น

นอกจากสภาพผิวภายนอก สิ่งที่เราไม่อาจมองข้ามได้คือการดูแลจากภายใน นอกจากดูแลสุขภาพทั่วไปให้แข็งแรง การดูแลเรื่องโภชนาการ การเสริมสร้าง วิตามินและแร่ธาตุ จะช่วยส่งเสริมสุขภาพผิวหนังและเส้นขนให้แข็งแรงและดูสวยงามได้เช่นกัน ตัวอย่างเช่น

กรดไขมันจำเป็น (Essential Fatty Acids) ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการป้องกันและรักษาโรคผิวหนัง เช่น ช่วยควบคุมภาวะการอักเสบที่ผิวหนัง อีกทั้งยังมีบทบาทต่อการเจริญเติบโตและการทำงานต่างๆของเซลล์ กล้ามเนื้อ ผิวหนัง เส้นประสาท เป็นต้น กรดไขมันเหล่านี้ร่างกายไม่สามารถสังเคราะห์ขึ้นมาเองได้ จำเป็นต้องได้รับจากอาหารเท่านั้น กรดไขมันจำเป็นแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ กรดไขมันโอเมกา-3 เช่น Alpha-linolenic acid จากเมล็ดเฟลกซีด คาโนลา และถั่วเหลือง Eicosapentaenoic acid (EPA) และ Docosahexaenoic acid (DHA) จากปลาทะเลน้ำลึก มีประโยชน์ในการช่วยกระตุ้นการสร้างสารพรอสตาแกลนดินส์ (Prostaglandins) ที่เกี่ยวข้องกับการอักเสบ สามารถใช้ร่วมกับการรักษาโรคผิวหนังที่เกิดจากการแพ้ที่ก่อให้เกิดอาการคันได้ ทั้งยังลดความเสี่ยงการก่อมะเร็งและโรคหัวใจอีกด้วย กรดไขมันโอเมกา-6 เช่น Linoleic acid จากเมล็ดข้าว ดอกคำฝอย ทานตะวันเป็นต้น Arachidonic acid จากไขมันสัตว์ ไข่แดง และปลาบางชนิด Gamma linolenic acid จากน้ำมันโบราจ น้ำมันอีฟนิ่งพริมโรส และ Dihomogamma linolenic acid จากเครื่องในสัตว์ เป็นต้น กรดไขมันเหล่านี้มีส่วนช่วยทำให้ผิวหนังมีสุขภาพดี เป็นกลไกของการส่งผ่านสารบริเวณเซลล์ชั้นผิวหนัง

และมีส่วนในการผลัดเซลล์ การขาดกรดไขมันดังกล่าวทำให้พบความผิดปกติทางผิวหนังได้ เช่น ผิวหยาบแห้ง มีสะเก็ดรังแค ขนร่วง แต่หากมีการสะสมกรดไขมันมากเกินไปก็จะไปขัดขวางกระบวนการทำงานของชั้นหนังกำพร้า การผลัดเซลล์ผิวที่ผิดปกติก็อาจนำไปสู่การติดเชื้อแบคทีเรียที่ผิวหนังตามมา

สังกะสี (Zinc) เป็นแร่ธาตุที่สำคัญเกี่ยวข้องกับการย่อยสลายกรดไขมัน เสริมสร้างการทำงานของเอนไซม์ของกรดไขมันให้ทำงานดีขึ้น สร้างโปรตีนและกระตุ้นการทำงานของระบบภูมิคุ้มกัน สุนัขบางสายพันธุ์มีลักษณะพันธุกรรมที่ผิดปกติทำให้ขาดสังกะสี เช่น ซามอยด์ มาลามุท และฮัสกี้ เป็นต้น อาการทางผิวหนังเมื่อขาดแร่ธาตุชนิดนี้มักพบสะเก็ดรังแคโดยเฉพาะรอบดวงตา ปาก คาง อวัยวะเพศ ขนหยาบ บางรายอาจมีอาการคันร่วมด้วย อย่างไรก็ตาม หากได้รับสังกะสีมากเกินไปก็อาจมีผลกับระบบทางเดินอาหารได้

วิตามินอี (Vitamin E) เป็นสารต้านอนุมูลอิสระ ทำหน้าที่ป้องกันปฏิกิริยา oxidation ของกรดไขมัน นอกจากนั้นวิตามินอีมีบทบาทเป็นสารต้านการอักเสบได้ด้วย เมื่อสุนัขได้รับวิตามินอีอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้ผิวหนังมีสุขภาพดีและเสริมสร้างระบบภูมิคุ้มกันของร่างกายด้วยอีกทางหนึ่ง วิตามินอีในธรรมชาติได้มาจากถั่วเหลือง จมูกข้าวสาลี น้ำมันพืช และไข่ เป็นต้น ในสุนัขที่ขาดวิตามินอีมักพบว่าผิวหนังจะแห้ง เป็นสะเก็ด ผิวหนังแดง และมีการติดเชื้อได้ง่าย

วิตามินซี (Vitamin C) กรดแอสคอร์บิคมีคุณสมบัติและทำหน้าที่เป็นสารต้านอนุมูลอิสระและป้องกันเซลล์จากการถูกทำลายโดยเฉพาะผิวหนังและเหงือก ช่วยทำให้ผิวหนังแข็งแรงสวยงามเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม นอกจากการดูแลจัดการดังกล่าวข้างต้นแล้วนั้น การดูแลสุขภาพร่างกายของสุนัขก็มีผลต่อผิวหนังและเส้นขนเช่นกัน สุนัขที่มีสุขภาพแข็งแรงก็แสดงออกทางผิวหนังและเส้นขนภายนอกให้ดูดีตามไปด้วย แต่หากสุนัขมีสุขภาพไม่แข็งแรง ป่วย หรือขาดการดูแลทั้งเรื่องการจัดการและโภชนาการ ก็ทำให้ผิวหนังหยาบกร้านและขนร่วงได้ไม่ต่างจากคน นอกจากนั้นสัญญาณต่างๆ ที่แสดงออกทางผิวหนังและเส้นขน เกี่ยวโยงไปกับการป่วยจากภายใน บางโรคสามารถสังเกตได้จากภายนอกเช่น โรคในระบบฮอร์โมน ความผิดปกติ หรือไม่สมดุลของฮอร์โมนบางชนิด ไม่ว่าจะเป็นฮอร์โมนเพศ ฮอร์โมนจากต่อมไร้ท่อ ทำให้ขนร่วง เหนี่ยวนำการติดเชื้อทั้งไรขี้เรื้อนขุมขน แบคทีเรีย หรือยีสต์ ซึ่งโรคเหล่านี้อาศัยการตรวจสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นหากพบว่าสุนัขที่เลี้ยงมีปัญหากวนใจ จากอาการทางผิวหนัง คัน ขนร่วง ผื่นแดง ติดเชื้อ ตุ่มสิว ผิวหนังบางหรือหนาตัวผิดปกติ ควรรีบปรึกษาสัตวแพทย์

รูป 1 ลักษณะผิวหนังมันเยิ้ม เกิดจากการติดเชื้อ

รูป 2 ผิวหนังหนาตัว และมีสะเก็ด

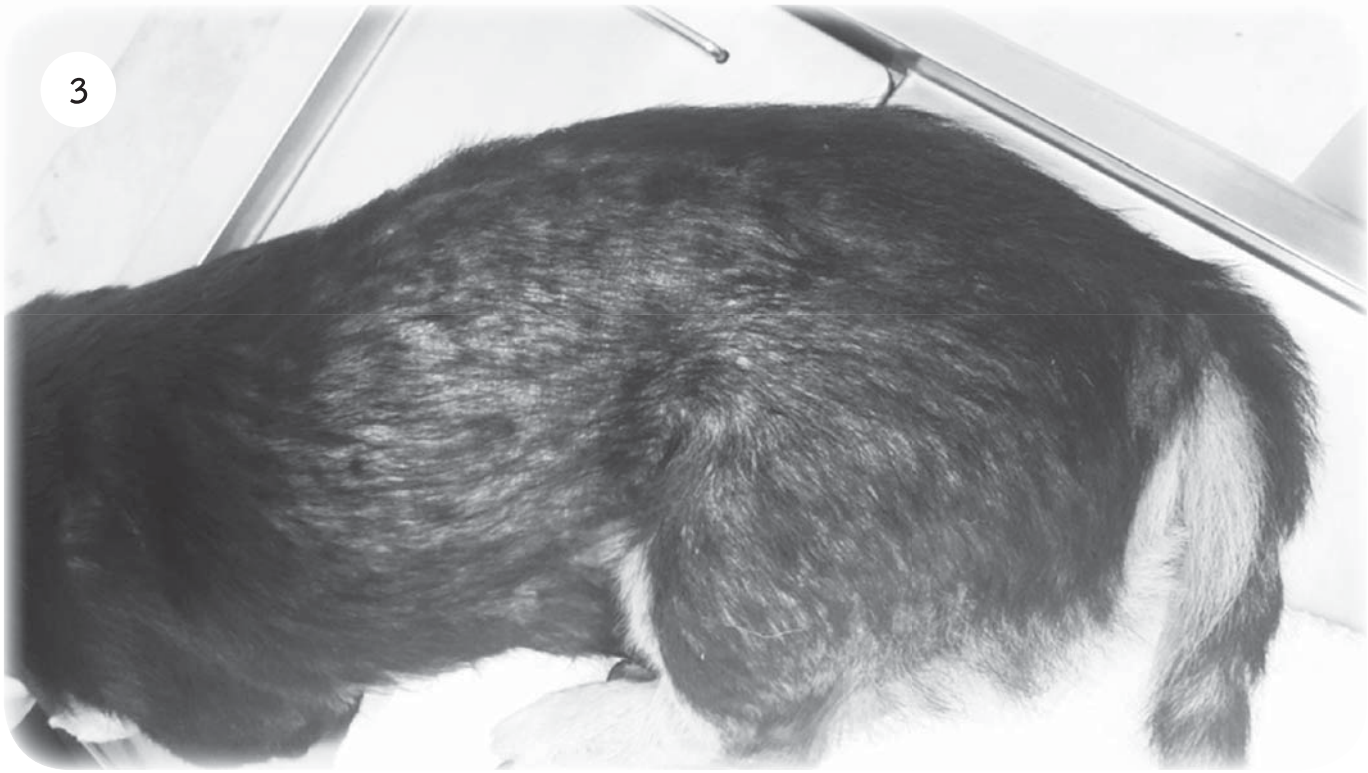

รูป 3 ขนร่วงประปราย จากผิวหนังที่แพ้ง่ายและเกิดการติดเชื้อ

รูป 4 ลักษณะขนร่วงจากระบบฮอร์โมนที่ผิดปกติ

รูป 5 ขนร่วงและผิวหนังที่เปลี่ยนสีจากโรคผิวหนัง

บรรณานุกรม

Lloyd D. (2008) Essential fatty acids and skin disease. Journal of small animal practice , 30(4)

Dawn L. and GAIL A. (1994) Double-blinded Crossocer Study with Marine Oil Supplementation Containing High-dose Eicosapentaenoic Acid for the Treatment On canine Pruritic Skin Disease .Vet Dermatology, 5(3):99-104.

สุนัขโหดจริงหรือ?

มาเข้าใจจิตวิทยาและพฤติกรรมของสุนัขกันเถอะ

อ.สพญ.ดร.พิชญา มัชฌิมากุล
คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ไปรษณีย์อิเล็คทรอนิค : pitchaya.matchi@cmu.ac.th

ปัจจุบันเรามักจะได้รับฟังจากหน้าข่าวหรือสังคมออนไลน์เกี่ยวกับเรื่องปัญหาสุนัขกัดเด็ก ทำร้ายคน หรือ ทำลายข้าวของของชาวบ้าน ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาที่มีความสำคัญ โดยเราพึงตระหนักถึงปัญหาข้อนี้และเราพึงจัดการอย่างไรกับปัญหานี้ เราจะเลือกแก้ปัญหานี้โดยทำลายหรือกำจัดสุนัขเหล่านี้ไป หรือพึงตระหนักเรื่องพรบ.คุมครองสัตว์ แล้วเราจะจัดการกับปัญหานี้อย่างไรดี ดังนั้น เรามาทำความเข้าใจถึงจิตวิทยาและพฤติกรรมของสุนัขกันก่อน เพื่อทำให้เราเข้าใจถึงพฤติกรรมของสุนัขเหล่านี้ว่าแท้จริงแล้วสุนัขมีความดุร้ายและเป็นปัญหาต่อสังคมจริงหรือไม่ โดยเมื่อเราเข้าใจถึงพฤติกรรมของสุนัขแล้วอาจช่วยจัดหรือปรับพฤติกรรมของสุนัขให้อยู่ร่วมกับสังคมได้

ในประเทศสหรัฐอเมริกาพบปัญหาทางด้านพฤติกรรมสุนัขที่มีความก้าวร้าวและดุร้าย โดยพบว่าในปีหนึ่งมีประชากรมากกว่า 1 ล้านคนที่โดนสุนัขกัด บ้างบาดเจ็บ หรือ บ้างเสียชีวิต (Taphorn & Draper, 1991)

สุนัขมีสายพันธุ์กำเนิดที่พัฒนาจากสัตว์ป่า เป็นสัตว์ที่มีหลายสายพันธุ์ ซึ่งแต่ละสายพันธุ์ก็จะมีลักษณะทั่วไปและลักษณะเฉพาะที่ต่างกันไปและจัดเป็นสัตว์สังคม ซึ่งมีพฤติกรรมการจัดลำดับทางสังคม (Hierarchy) โดยมีการจัดลำดับสูงสุดจนถึงต่ำสุดในกลุ่ม (Alpha-Beta) โดยวิวัฒนาการที่มาจากสุนัขป่านั้น การจัดลำดับทางสังคมก็เพื่อการอยู่รอด สุนัขป่าต้องอยู่รวมกันเป็นฝูง เนื่องจากมันเป็นสัตว์สังคม การอาศัยรวมกันจะต้องรู้ตำแหน่งของตนในการล่าเหยื่อนั้นต้องมีผู้นำและผู้ตาม โดยสามารถปรับเปลี่ยนสถานะทางสังคมกันได้ระหว่างสุนัขหรือสมาชิกในครอบครัว โดยจะมีตัวที่เด่น (dominance) และตัวที่ด้อย (subordinate) ภายในฝูงหรือภายในครอบครัว (van Kerkhove, 2004)

สุนัขจะเรียนรู้ผ่านการสังเกต เลียนแบบ และลองผิดลองถูกจากการฝึกสอนและสิ่งแวดล้อม ยกตัวอย่างเช่น มีการให้รางวัล หรือ การทำโทษ ซึ่งกระบวนการเรียนรู้เหล่านี้จะเริ่มตั้งแต่แรกเกิดถึงลืมตาดูโลก (1-2 สัปดาห์) ลูกสุนัขจะเรียนรู้เกี่ยวกับการนอน กินนม และขับถ่าย พบว่าลูกสุนัขเริ่มแสดงพฤติกรรมการข่มออกมา เช่น การแย่งกินนมแม่ และเมื่อลูกสุนัขสามารถที่จะมองเห็น ได้ยินและเดินได้แล้วนั้น รู้จักเล่นและคำราม และช่วงสำคัญที่สุดในช่วง 3-14 สัปดาห์แรกของชีวิตสุนัขจะเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมภายนอกต่างๆ และมีลักษณะการข่มแบบลำดับชั้นจะเริ่มปรากฏและชัดเจนมากขึ้น ซึ่งช่วง 3 เดือนแรกนี้จะมีผลต่อพฤติกรรมของสุนัขในเวลาต่อมา (Cynthia & Scott, 2005)

พฤติกรรมของสุนัขแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ พฤติกรรมโดยสัญชาตญาณ: สามารถแสดงออกมาได้เองโดยสัญชาตญาณ เช่น การเอาตัวรอด การสืบพันธุ์ ซึ่งควบคุมโดยพันธุกรรมเป็นหลัก และพฤติกรรมที่ได้จากการเรียนรู้: เป็นสิ่งที่สัตว์จะตอบสนองออกมาเมื่อมีประสบการณ์หรือเรียนรู้กับเหตุการณ์นั้นๆ มาก่อน (Hammerle et al., 2015) ซึ่งจากปัญหาหลักที่พบจากพฤติกรรมของสุนัขคือพฤติกรรมก้าวร้าวหรือดุร้าย (Aggression Behavior) พฤติกรรมก้าวร้าวเป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงการทำลาย ทำร้าย สิ่งของ หรือบุคคล ความก้าวร้าวอาจบ่งได้ถึงการแข่งขันระหว่างสมาชิกในสายพันธุ์เดียวกันหรือต่างสายพันธุ์ ซึ่งพฤติกรรมก้าวร้าวนี้มีส่วนในกระบวนการเอาตัวรอดของสัตว์ ซึ่งยังคงพฤติกรรมที่อยู่ในพันธุกรรมที่ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น

กรณีที่สุนัขมีพฤติกรรมก้าวร้าวนั้น ท่าทางที่สังเกตได้คือ หูจะตั้งตรง ขนหลังและคอจะยกขึ้น และสุนัขจะจ้องตรงมาที่เป้าหมาย ริมฝีปากยกขึ้นแยกเขี้ยวอย่างชัดเจน หรือมีการขู่และเห่าส่งเสียง (รูปที่ 1-2) ซึ่งจะตรงข้ามกับพฤติกรรมเป็นมิตร (กลิ้งตัว, ย่อตัว, เป็นมิตร, ทำความสะอาดขนตัวเอง) (รูปที่ 3-4) ซึ่งพฤติกรรมก้าวร้าวมีปัจจัยมาจากหลายอย่าง เช่น เพศ, อายุ, ขนาดสุนัข, ฮอร์โมน, ความรู้สึกหิว หรือสุขภาพของสุนัข รวมถึง สิ่งแวดล้อม และการเลี้ยงดู (Taphorn & Draper, 1991)

รูป 1-2 สุนัขที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวและมีท่าทีระแวง ท่าทางที่สังเกตได้คือสุนัขจะจ้องตรงมาที่เป้าหมาย มีการขู่และเห่าส่งเสียง หางลู่เข้าข้างลำตัว

รูป 3-4 สุนัขที่มีพฤติกรรมเป็นมิตร ส่ายหางไปมา วิ่งเข้าหาท่าทางแสดงถึงความเป็นมิตร

• การจำแนกชนิดความก้าวร้าว (Aggression Classified) แบ่งออกได้ 5 ประเภท

1. ผู้ล่า/Predatory – สุนัขมีพฤติกรรมการล่าและจู่โจม กัด กรณีก้าวร้าวไล่ล่า วิ่งเข้าหาวัตถุที่เคลื่อนที่ เช่น คน สัตว์ หรือ อุปกรณ์ที่มีการเคลื่อนที่ โดยหากเหยื่อมีการส่งเสียงร้องหวาดกลัว หรือ ร้องไห้ จะเป็นการกระตุ้นพฤติกรรมก้าวร้าวนี้ได้

2. แสดงอาณาเขต หรือแสดงความเป็นเจ้าของ/Possessive – สุนัขจะดูปกติแต่เมื่อมีบุคคล สัตว์นั้นๆ เข้ามายุ่งในเขตของตน อาหาร ของเล่น หรือวัตถุของเขา สุนัขก็จะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวออกมาได้

3. การป้องกัน/Protective – สุนัขจะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว เมื่ออยู่ในเขตบ้าน สมาชิกของตน โดยสุนัขจะมีการขู่ บุคคลหรือสัตว์ที่ล้ำเข้ามา สุนัขที่ได้รับการทำหมันอาจจะสามารถลดพฤติกรรมก้าวร้าวนี้ลงได้

4. ก้าวร้าวจากความกลัว/Fear Induced – สุนัขเกิดการกลัวจากบุคคล สัตว์ สิ่งของที่ก่อให้เกิดการกระตุ้นพฤติกรรมก้าวร้าวขึ้นได้

5. ก้าวร้าวทางอ้อม/Redirected – สุนัขที่ถูกกระตุ้นให้กัดหรือขู่จากบุคคล หรือ สิ่งของหนึ่ง แต่เมื่อมีการกันการกัดหรือหลบหลีกไปได้ สุนัขอาจจะทำหรือแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวไปที่ บุคคลอื่น หรือสิ่งของที่อยู่บริเวณใกล้เคียงแทน (McCurnin, 1994)

• การวินิจฉัย (Diagnosis)

การวินิจฉัยปัญหาทางด้านพฤติกรรมเราจะต้องตัดสาเหตุที่เกิดจากโรคทางการแพทย์ออก อาจสังเกตรวมถึงประวัติการรักษาทางอายุรศาสตร์ หรือศัลยศาสตร์มาก่อน ดูค่าเคมีเลือด complete blood count การตรวจปัสสาวะ ฮอร์โมน รังสีวินิจฉัย แม้แต่การตรวจทางระบบประสาทร่วมด้วย หรือประวัติการได้รับยาบางชนิด ซึ่งสามารถส่งผลต่อพฤติกรรมได้เช่นกัน ยกตัวอย่างเช่น ความผิดปกติของระบบต่อมไร้ท่อ (hypothyroidism) โรคติดเชื้อ (rabies) เนื้องอกสมอง โรคตับ ความผิดปกติแต่กำเนิดทางกรรมพันธุ์ ภาวะการเจ็บปวด (anal sacculitis, arthritis, otitis) นอกจากจะตัดปัญหาเรื่องความเจ็บป่วยที่จะแยกออกสาเหตุการส่งผลต่อพฤติกรรม ควรพิจารณาถึงประวัติพฤติกรรมของสุนัขนั้น รวมถึงการประเมินความสัมพันธ์ระหว่างสุนัขด้วยกันและในครอกเดียวกันว่ามีพฤติกรรมก้าวร้าวแสดงออกมาหรือไม่ (G. Landsberg, 1990; G. M. Landsberg, 1990)

• การรักษา (Treatments)

พฤติกรรมการก้าวร้าวนั้นสามารถรักษาให้หายหรือดีขึ้นได้จากสิ่งแวดล้อมและการเลี้ยงดูในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนั้นเกี่ยวข้องโดยตรงกับเจ้าของสุนัข โดยพฤติกรรมของสุนัขขึ้นกับเจ้าของ เช่น เจ้าของเป็นคนเงียบขรึม นิ่ง สุขุม หรือเป็นคนโมโหร้าย ทุบตี ล้วนแล้วส่งผลต่อพฤติกรรมของสุนัขให้มีแนวโน้มเอียงไปทางนั้นๆ ได้ โดยเฉพาะช่วงฤดูผสมพันธุ์ สุนัขจะมีพฤติกรรมความก้าวร้าวมากขึ้น อาจเนื่องจากผลระดับฮอร์โมนเพศทั้งในเพศผู้และเพศเมีย หรือผลทางสรีรวิทยา เช่น ฮอร์โมน Progesterone ที่สูงขึ้นในช่วงตั้งท้อง หรือให้นมลูกก็สามารถคงระดับให้สัตว์มีพฤติกรรมก้าวร้าวได้ ผลการวิจัยจากการทำหมันนั้นสามารถลดพฤติกรรมก้าวร้าวลงได้ในสุนัขเพศผู้

บางตัว โดยมีผลลดระดับฮอร์โมน testosterone ในขณะที่การทำหมันในเพศเมียนั้นยังไม่สามารถลดอาการแสดงออกของความก้าวร้าวต่อคนได้ แต่จากการศึกษาพบว่า การให้ฮอร์โมน Progestin (megestrol acetate - Ovaban™) ที่ 2.2 มก/กก/วัน โดยการกินและให้ต่อเนื่องอีก 2 สัปดาห์ในปริมาณ 1.1 มก/กก/วัน นั้นพบว่า ระดับฮอร์โมนนี้สามารถที่จะลดพฤติกรรมความก้าวร้าวลงได้ เนื่องจากฮอร์โมน Progestin สามารถที่จะลดระดับของ testosterone ในกระแสเลือดได้ นอกจากให้โดยการกินแล้วสามารถให้โดยการฉีดได้แต่ข้อพึงระวังในการใช้ฮอร์โมนนี้คือ ภาวะมดลูกเป็นหนอง (pyometra) ในระยะเป็นสัดของสุนัข, ในเพศผู้เองก็ลดการผลิตอสุจิ, ลดการเล่น หรือ ยังส่งผลให้ซึมเศร้าต่อสุนัขได้ (Wright, 1991) นอกจากการรักษาด้วยฮอร์โมนสังเคราะห์แล้วยังมีการรักษาโดยรายงานจาก American Animal Hospital Association (AAHA) ในปี 2015 ได้มีการเขียนการจัดการพฤติกรรมในสุนัขและแมวด้วยการใช้การรักษาพฤติกรรมก้าวร้าวทางเภสัชวิทยา เช่น ยา BZDs (benzodiazepine), SARIs (dual serotonin 2A antagonist/serotonin reuptake inhibitor), 2A agonists, SSRIs (selective serotonin re-uptake inhibitors) หลังจากที่ประเมินสภาวะก้าวร้าวในสุนัขแล้ว ซึ่งเป็นกลุ่มยานอนหลับคลายเครียด ช่วยลดอาการเกรี้ยวกราดหรือก้าวร้าวของสัตว์ลงได้ ซึ่งออกฤทธิ์คล้ายกับกลุ่มฮอร์โมน Serotonin ซึ่งยับยั้งการหลั่ง Dopamine, epinephrine หรือ norepinephrine แต่การให้ยาเหล่านี้ในการรักษาย่อมพบผลไม่พึงประสงค์ที่พบได้บ่อย ได้แก่ วิงเวียน คลื่นไส้ เวียนศีรษะ ปากแห้ง ท้องเสีย ง่วง (somnolence) อ่อนเพลีย ปวดท้อง เกิดขึ้นได้ โดยการจะให้ยาเหล่านี้ในการรักษาเป็นระยะเวลานานต่อเนื่องนั้นควรทำการตรวจสุขภาพสุนัขอย่างสม่ำเสมอทางห้องปฏิบัติการร่วมด้วย หรือหลังจากที่ให้ยาเหล่านี้พึงเฝ้าระวังอาการไม่พึงประสงค์ภายใน 5 วันแรกที่ทำการให้ยา ดังนั้นเจ้าของควรปรึกษาสัตวแพทย์ผู้เชี่ยวชาญในการรักษาโดยการใช้ยาเหล่านี้ (Hammerle et al., 2015)

ดังนั้นพบผลแทรกซ้อนมากมายที่สามารถตามมาจากการรักษาด้วยยาล้วนส่งผลเสียตามมานั้น จึงให้พิจารณาถึงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของสุนัขโดยตรงจะดีกว่าหรืออาจพิจารณาใช้ยาร่วมด้วยกรณีที่มีความจำเป็น

จุดประสงค์หลักคือการลดหรือกำจัดพฤติกรรมก้าวร้าวอันจะเกิดแก่เจ้าของสุนัข เด็ก บุคคลอื่น หรือแม้แต่สัตว์เลี้ยงด้วยกัน โดยต้องระบุถึงสาเหตุที่แท้จริงที่ส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวนั้นและเลี่ยง ป้องกัน ไม่ให้เกิดปัจจัยนั้นๆ แก่ตัวสัตว์ โดยต้องมีการฝึกวินัยและสามารถสั่งแก่เขาให้นั่ง หรือ รอ ก่อนที่จะได้สิ่งที่ต้องการ โดยย้อนกลับไปถึงการจัดลำดับขั้นของฝูงแก่เขา โดยจากการศึกษาได้ทำการสำรวจประวัติการเลี้ยงดูของสุนัขด้วยแบบสอบถามการเลี้ยงดูสุนัขแบบการลงโทษ และการฝึกโดยการให้รางวัลแก่สุนัขจากเจ้าของสุนัขทั้งสิ้น 364 ตัว โดยการฝึกสุนัขที่แตกต่างกันนี้นั้นส่งผลต่อพฤติกรรมสุนัขที่แตกต่างกัน พบว่า 66% เลี้ยงแบบลงโทษโดยการใช้เสียง (vocal punishment) 12% เลี้ยงแบบลงโทษโดยการใช้ตีหรือทางกายภาพ (physical punishment) 60% เลี้ยงแบบให้รางวัลโดยการชื่นชม (praise-social reward) 51% เลี้ยงแบบให้รางวัลด้วยอาหาร และ 11% เลี้ยงแบบเล่นกับเขา และเมื่อนำมาวิเคราะห์ถึงความเชื่อฟังของสุนัขแก่เจ้าของพบว่าการเลี้ยงแบบให้รางวัลนั้นได้ผลดีมากกว่าการเลี้ยงแบบลงโทษ และปัญหาจากพฤติกรรมสุนัขมักพบในกลุ่มที่เลี้ยงแบบลงโทษเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากการเลี้ยงดูแบบลงโทษนั้นเกี่ยวข้องกับการเพิ่มแนวโน้มให้สุนัขมีปัญหาทางพฤติกรรมก้าวร้าวมากขึ้น (Hiby, Rooney, & Bradshaw, 2004)

จากการรักษาด้วยการปรับพฤติกรรมนั้นให้ โดยสอนให้สุนัขได้เรียนรู้จากเหตุการณ์เงื่อนไขต่างๆ เช่น การให้รางวัลเมื่อสุนัขทำดีและถูกต้อง การลงโทษเมื่อสุนัขทำผิด ซึ่งสุนัขเองจะสามารถที่จะเรียนรู้ได้เองจากการสอนนี้ โดย สุนัขที่ยอมรับลำดับขั้นนี้ สุนัขจะยอมให้จับลูบหัว ตัว จนไปถึงปาก จมูก แต่หากสุนัขไม่ยอมให้จับหรือสัมผัสตัวเรามี 2 ทางเลือกคือ หนึ่ง ดึงมือกลับ และถอยออกมาแต่ควรทำช้าๆ และค้างอยู่เช่นนั้นจนกว่าสุนัขจะหยุดเห่าหรือขู่ จากนั้นก็ค่อยๆ ยื่นมือไปหาสุนัขช้าๆ แต่ให้มีระยะห่างเล็กน้อย และเมื่อสุนัขยอมให้สัมผัสก็ควรมีรางวัลให้แก่สุนัข หรือ อีกวิธีคือการลงโทษด้วยเวลา (Time-Out Punishment) โดยวิธีนี้จะสามารถทำได้โดยมีพื้นที่แยกต่างหากโดยควรทำทันทีเมื่อสุนัขกระทำผิด โดยมีการขัง หรือ แยกออกจากกลุ่ม แยกออกจากอาหาร น้ำ ของเล่น ผู้คน โดยพบว่าแยกออกมาเพียงแค่ 3 นาที ก็ถือว่าเป็นการลงโทษแก่สุนัขและสุนัขก็จะสามารถเข้าใจ เรียนรู้ว่าเหตุการณ์บางอย่างสุนัขกระทำแล้วสุนัขจะได้รับการลงโทษ (Taphorn & Draper, 1991)

การฝึกสุนัขเบื้องต้นคือ การรับคำสั่ง นั่ง หรือ หมอบลง แต่ถ้าเขายังไม่ยอมเชื่อฟังอาจจะใช้กฎลงโทษด้วยเวลา อาจจะขังในห้องหรือล่ามด้วยโซ่ ปลอกคอโดยไม่ให้เล่นกับตัวอื่นได้ แต่ถ้า 3 นาทีแล้วยังไม่ยอมเงียบหรือนิ่งสงบ อาจเพิ่มเวลาไปอีก 30 วินาที และเราอาจจะพูดว่า “ไม่น่ารัก/Bad boy” ให้สุนัขจะรู้ว่าเราไม่ชอบ ซึ่งข้อดีของการลงโทษด้วยเวลา คือ สามารถที่จะลดพฤติกรรมก้าวร้าวลงได้ โดยเฉพาะสุนัขพันธุ์ใหญ่ที่มีสายพันธุ์ที่ก้าวร้าว โดยทั่วๆไปแล้วการลงโทษด้วยวิธีนี้สามารถใช้ได้ผล 6 วันถึง 6 สัปดาห์ โดยเฉพาะการฝึกตั้งแต่ยังเป็นลูกสุนัขจะยิ่งได้ผลได้ดี โดยการฝึกให้เป็นเจ้านายและลูกน้อง (Leader-Follower bond) ซึ่งล้อตามการจัดลำดับขั้นภายในฝูง (Bompadre & Cinotti, 2011) โดยสิ่งที่ควรระวังในการฝึกหัดสุนัขคือการตีหรือทำร้ายทางร่างกาย ควรหลีกเลี่ยงเด็ดขาดเพราะมันจะทำให้เพิ่มพฤติกรรมความรุนแรงและส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวแก่สุนัขได้ แต่กรณีที่จำเป็นต้องลงโทษจริงๆ สามารถใช้ในกรณีที่มีการขู่ทำร้ายได้โดยต้องลงโทษทันทีที่เขาทำผิด แต่หากเราทำโทษโดยทิ้งช่วงเวลาไปแล้วจะเป็นการเพิ่มความก้าวร้าวแก่สุนัขได้

ทางเลือกสุดท้ายคือการการุณยฆาต (Euthanasia) แก่สุนัขที่มีความดุร้ายและไม่ตอบสนองต่อการฝึกหรือไม่ตอบสนองต่อการรักษาพฤติกรรมก้าวร้าวได้ โดยพิจารณาทางแก้นี้เมื่อจำเป็น เนื่องจากสุนัขเหล่านี้สามารถที่จะทำอันตรายแก่เด็ก และบุคคลได้

โดยสรุปแล้วหากเราทำความเข้าใจและสังเกตถึงพฤติกรรมความก้าวร้าวของสุนัขได้ โดยเริ่มจากทราบถึงต้นเหตุหรือสาเหตุหลักในการกระตุ้นพฤติกรรมก้าวร้าวจากประวัติการเลี้ยงดู การรักษาก่อนหน้า หรือ ปมหลังเหล่านั้น เพื่อที่จะสามารถนำความเข้าใจเหล่านี้ไปปรับใช้กับสัตว์เลี้ยงในบ้านของท่านเอง นอกจากการจะดูแลใส่ใจทางด้านสุขภาพกายเบื้องต้นของสุนัขแล้ว ยังจะต้องดูแลสุขภาพใจของสุนัขด้วยเช่นกัน หากเราทราบและเข้าใจถึงพฤติกรรมของสุนัขแล้วนั้น ปัญหาพฤติกรรมสุนัขดุร้ายจะยังจะเป็นปัญหาต่อสังคมอีกหรือไม่นั้นก็คงขึ้นกับการเลี้ยงดู ความเอาใจใส่ และการมอบความรักแก่สัตว์เลี้ยงของท่านเองแล้ว

บรรณานุกรม

Bompadre, G., & Cinotti, S. (2011). Managing behavioural problems in human-dog interactions. *Ann Ist Super Sanita, 47*(4), 378-383. doi: DOI: 10.4415/ANN_11_04_09

Cynthia, M. K. & Scott, L. (2005). The Merck Veternary Manual. (9th ed.). Philadelphia: John Wiley & Sons.

Hammerle, M., Horst, C., Levine, E., Overall, K., Radosta, L., Rafter-Ritchie, M., & Yin, S. (2015). 2015 AAHA Canine and Feline Behavior Management Guidelines. *J Am Anim Hosp Assoc, 51*(4), 205-221. doi: 10.5326/JAAHA-MS-6527

Hiby, E. F., Rooney, N. J., & Bradshaw, J. W. S. (2004). Dog training methods: their use, effectiveness and interaction with behaviour and welfare. *Animal Welfare, 13*(1), 63-69.

Landsberg, G. (1990). A veterinarian's guide to the correction of dominance aggression. *Can Vet J, 31*(2), 121-124.

Landsberg, G. M. (1990). Diagnosing dominance aggression. *Can Vet J, 31*(1), 45-46.

McCurnin, D. M. (1994). Clinical Textbook for Veterinary Technicians. (3rd ed.). Toronto: W.B. Saunders Company.

Taphorn, C. & Draper, D. D. (1991). "Canine Dominance Aggression Towards People." *Iowa State University Veterinarian, 53*(2), 10.

van Kerkhove, W. (2004). A fresh look at the wolf-pack theory of companion-animal dog social behavior. *J Appl Anim Welf Sci, 7*(4), 279-285; discussion 299-300. doi: 10.1207/s15327604jaws0704_7

Wright, J. C. (1991). Canine aggression toward people. Bite scenarios and prevention. *Vet Clin North Am Small Anim Pract, 21*(2), 299-314.

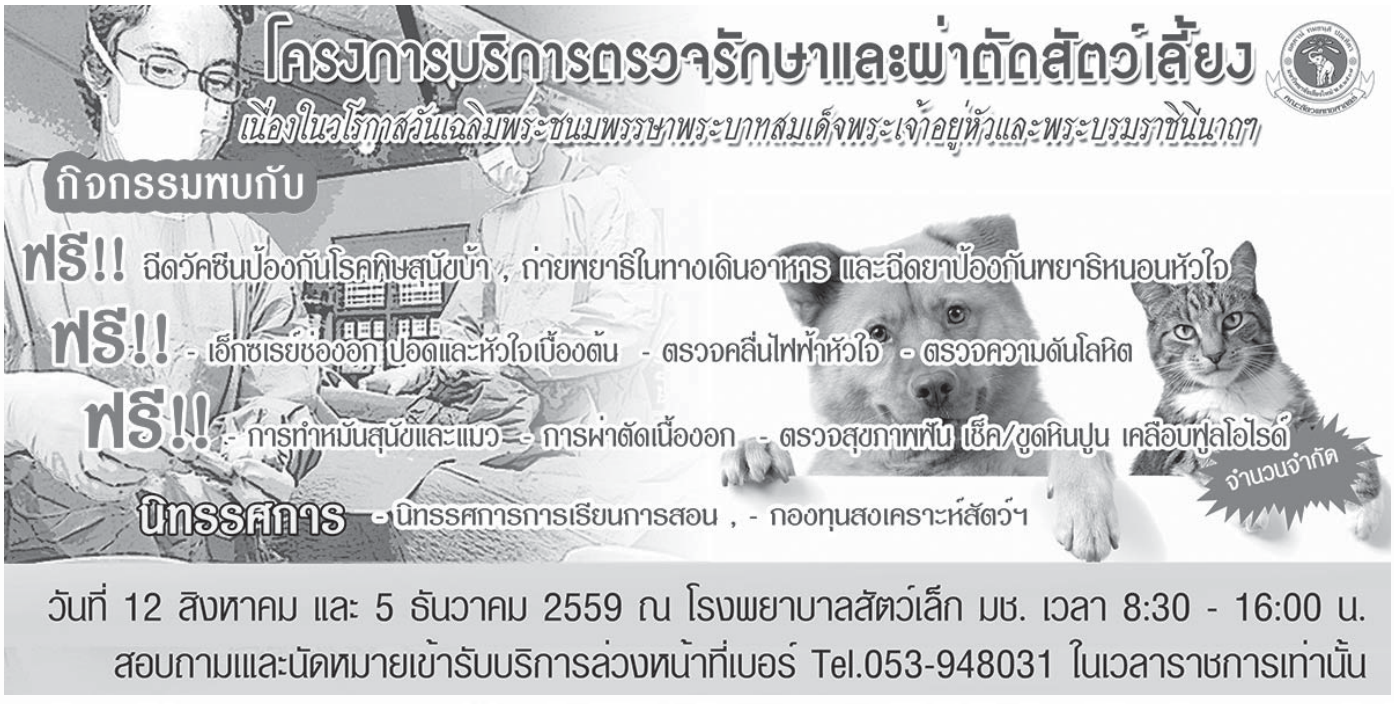

โรคที่พบได้บ่อยในปลาสวยงาม

น.สพ.ศรัณย์สิริ นวลมณี
คลินิกสัตว์น้ำ หน่วยชันสูตรโรคสัตว์
คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ไปรษณีย์อิเล็คทรอนิค: Saransiri.n@gmail.com

ปลาสวยงามเป็นสัตว์เลี้ยงที่ได้รับความนิยมไม่น้อยไปกว่าสัตว์เลี้ยงเป็นเพื่อนชนิดอื่น เนื่องด้วยมีข้อดีหลายประการ เช่น ให้ความรู้สึกผ่อนคลายเวลาได้มอง มีสีสันที่สวยงามและรูปร่างหลากหลาย ปราศจากเสียงรบกวน ไม่ทำลายข้าวของ ไม่ทำให้ที่อยู่อาศัยสกปรก และมีราคาหลายระดับให้เลือกซื้อตั้งแต่ราคาถูกไปจนถึงราคาแพงตามความชอบ อย่างไรก็ตามการเลี้ยงปลาสวยงามหรือสัตว์ชนิดอื่นย่อมมีความต้องการการดูแลเอาใจใส่จากเจ้าของ หากเจ้าของไม่สามารถดูแลสัตว์เลี้ยงได้ตามความเหมาะสมแล้ว ภาวะการเจ็บป่วยหรือโรคต่างๆ ก็จะเกิดขึ้นตามมาได้

คลินิกสัตว์น้ำ คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นหน่วยงานที่ให้บริการรักษาปลาป่วย ซึ่งปลาที่เข้ารับการรักษาแบ่งได้หลายชนิดได้แก่ ปลาคาร์พ ปลาทอง ปลามังกร ปลาหมอสี ปลาอื่นๆ หรือแม้กระทั่งสัตว์น้ำอื่นๆ ที่ไม่ใช่ปลา เช่น เต่า ตะพาบและกบ โดยทั่วไปแล้วปลาแต่ละชนิดก็จะมีความเสี่ยงในการเกิดโรคที่แตกต่างกัน เนื่องจากมีความแตกต่างกันในหลายด้าน เช่น พฤติกรรมการใช้ชีวิต ลักษณะทางกายวิภาคและความต้านทานต่อโรค

โรคและอาการป่วยแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ กลุ่มแรกคือกลุ่มโรคติดเชื้อ ได้แก่ การติดเชื้อแบคทีเรีย พยาธิภายนอก พยาธิภายใน ไวรัสและเชื้อรา กลุ่มที่สองคือกลุ่มโรคไม่ติดเชื้อ ได้แก่ คุณภาพน้ำไม่เหมาะสม การมีสารพิษปนเปื้อน การว่ายน้ำผิดปกติ เนื้องอก และอุบัติเหตุต่างๆ เป็นต้น

โรคติดเชื้อ (ภาพที่1) สาเหตุส่วนมาก มักมาจากการติดเชื้อระหว่างปลาด้วยกันเอง ใช้อุปกรณ์ร่วมกัน หรือเกิดจากน้ำเน่าเสียทำให้มีการเพิ่มจำนวนของเชื้อก่อโรคในน้ำ การป้องกันการเกิดโรคติดเชื้อผู้เลี้ยงต้องมีการจัดการที่ถูกสุขอนามัย เช่น

- การรักษาความสะอาดของน้ำ
- มีการกักปลาใหม่ก่อนเพื่อดูอาการหรือเพื่อกำจัดพยาธิก่อนนำปลาเข้ามาเลี้ยงรวมฝูง
- หากเลี้ยงปลาหลายตู้ไม่ควรใช้อุปกรณ์ร่วมกันหรือหากจะใช้ควรมีการฆ่าเชื้ออุปกรณ์ด้วยวิธีการที่เหมาะสมก่อนใช้
- หมั่นสังเกตอาการปลา หากพบปลาป่วยให้รีบทำการแยกปลาป่วยออกหรือรีบทำการรักษา

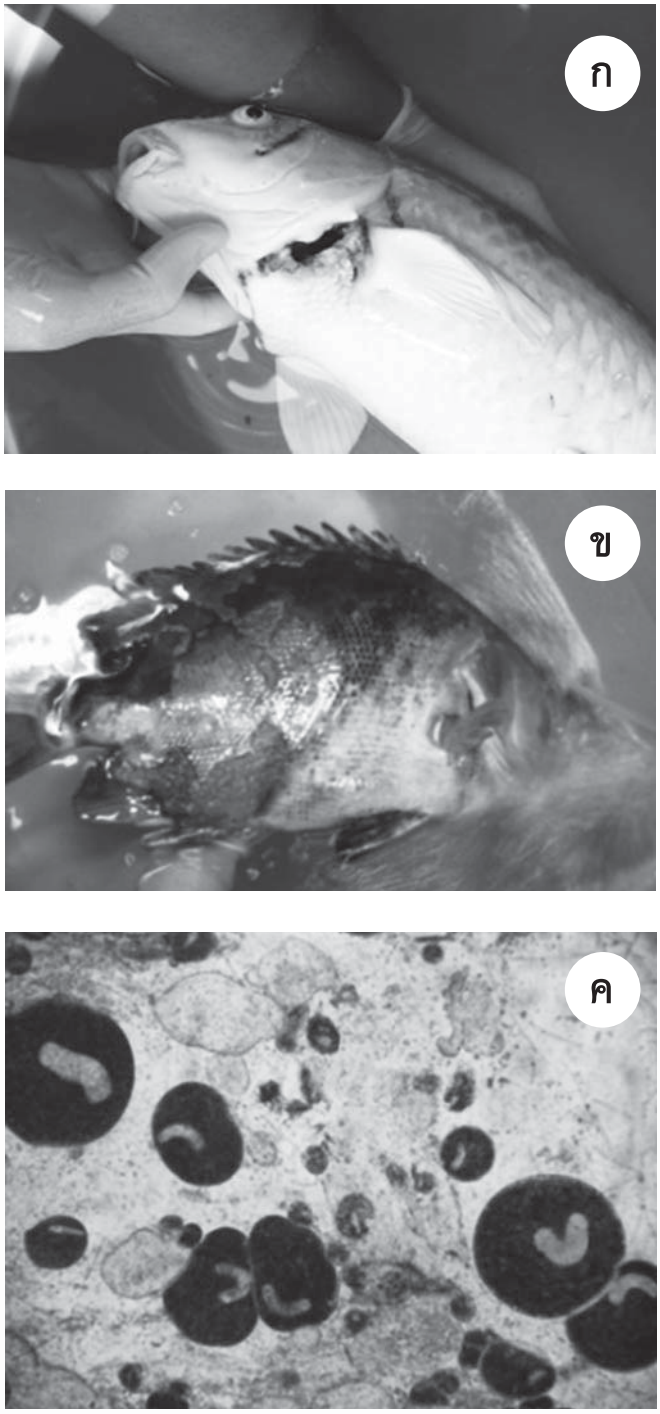

ภาพที่ 1 ปลาที่ป่วยด้วยโรคติดเชื้อ (ก) ปลาคาร์พติดเชื้อแบคทีเรียที่ผิวหนัง (ข) ปลาเสือตอติดเชื้อรา และ (ค) เชื้อโรคจุดขาวจากปลาทองภายใต้กล้องจุลทรรศน์กำลังขยาย 100 เท่า

การกักโรคปลาและการกำจัดพยาธิภายนอกเบื้องต้น

วิธีที่ 1 ใส่เกลือในน้ำเลี้ยงปลาให้มีความเข้มข้น 3 พีพีที (เกลือทะเล 3 กรัมต่อน้ำ 1 ลิตร) หากมีการเปลี่ยนน้ำออกให้เติมเกลือเข้าไปในอัตราส่วนที่หายไป โดยคงความเข้มข้นนี้ไว้อย่างน้อย 2 อาทิตย์

วิธีที่ 2 ใส่ฟอร์มาลินในน้ำเลี้ยงปลาให้มีความเข้มข้น 25 พีพีเอ็ม (0.025 ซีซีต่อน้ำ 1 ลิตร หรือ 25 ซีซีต่อน้ำ 1 ตัน) ทำการเปลี่ยนถ่ายน้ำได้ตามปกติและใส่ฟอร์มาลินไปในปริมาณเท่าเดิมทุกๆ 72 ชั่วโมง โดยใส่อย่างน้อย 3 ครั้ง

วิธีที่ 3 ใส่ Trichlorfon หรือ Dichlorvos ในน้ำเลี้ยงปลาให้มีความเข้มข้น 0.25 พีพีเอ็ม (0.25 มิลลิกรัมต่อน้ำ 1 ลิตร หรือ 250 มิลลิกรัมต่อน้ำ 1 ตัน) ทำการเปลี่ยนถ่ายน้ำได้ตามปกติและใส่ Trichlorfon หรือ Dichlorvos ไปในปริมาณเท่าเดิม ทุก ๆ 7 วัน โดยใส่อย่างน้อย 3 ครั้ง

การฆ่าเชื้ออุปกรณ์

สามารถเลือกใช้สารเคมีตามความเหมาะสมกับวัสดุที่ต้องการฆ่าเชื้อ ความเข้มข้นของสารเคมีและระยะเวลาที่ใช้ในการฆ่าเชื้อ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สารเคมี ความเข้มข้นและเวลาที่ใช้ในการฆ่าเชื้อ

สารเคมี		อุปกรณ์	ความเข้มข้น (ppm)	เวลาฆ่าเชื้อ (นาที)
คลอรีน	Bleach	ตาข่ายยาง	0.7	5
		ตู้ปลาบ่อเลี้ยง	3.51	60
	Calcium Hypochlorite	ตาข่ายยาง	40	5
		ตู้ปลาบ่อเลี้ยง	285	60
Benzalkonium chloride		อุปกรณ์	200	60
ฟอร์มาลิน		อุปกรณ์	10,000	15
ด่างทับทิม		อุปกรณ์	10	30

โรคไม่ติดเชื้อ (ภาพที่ 2) มีหลากหลายอาการและเกิดขึ้นจากหลากหลายสาเหตุ ได้แก่ บาดเจ็บจากการกระโดดหรือกระแทกถุงลมผิดปกติ บาดแผลจากการไล่กัดกัน เนื้องอก ไฟซ็อต คุณภาพน้ำไม่เหมาะสม

เนื่องจากโรคไม่ติดเชื้อ เกิดจากสาเหตุที่แตกต่างกัน ดังนั้นการป้องกันรักษาจึงไม่มีแนวทางเฉพาะ สิ่งที่เจ้าของควรทำคือปรึกษาสัตวแพทย์เพื่อให้สัตวแพทย์ได้วินิจฉัยและทำการรักษาต่อไป

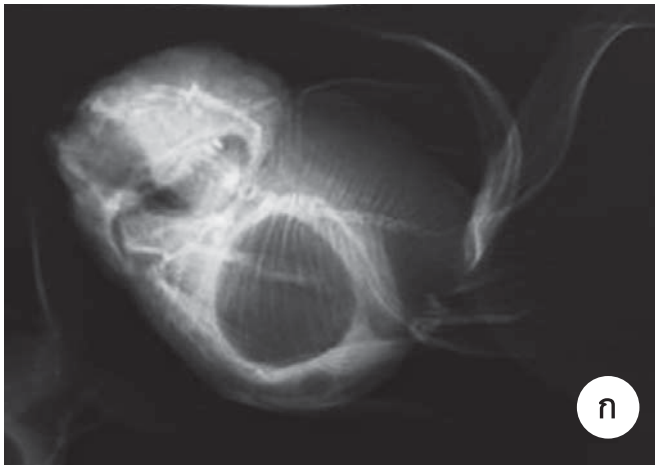

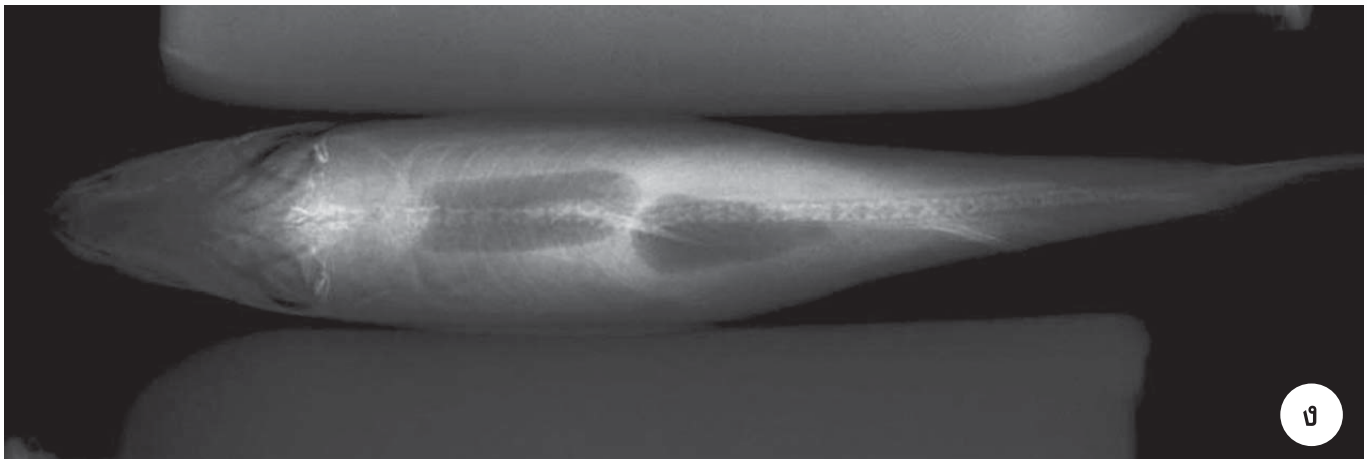

ภาพที่ 2 ปลาที่ป่วยด้วยโรคไม่ติดเชื้อ (ก) ภาพถ่ายรังสีของปลาทองที่ถุงลมขยายตัว (ข) ภาพถ่ายรังสีของปลาทองที่มีแก๊สบรรจุในลำไส้ (ค) ภาพการผ่าตัดเนื้องอกที่ปากในปลานกแก้ว และ (ง) ภาพถ่ายรังสีของปลาคาร์พที่กระดูกสันหลังหัก

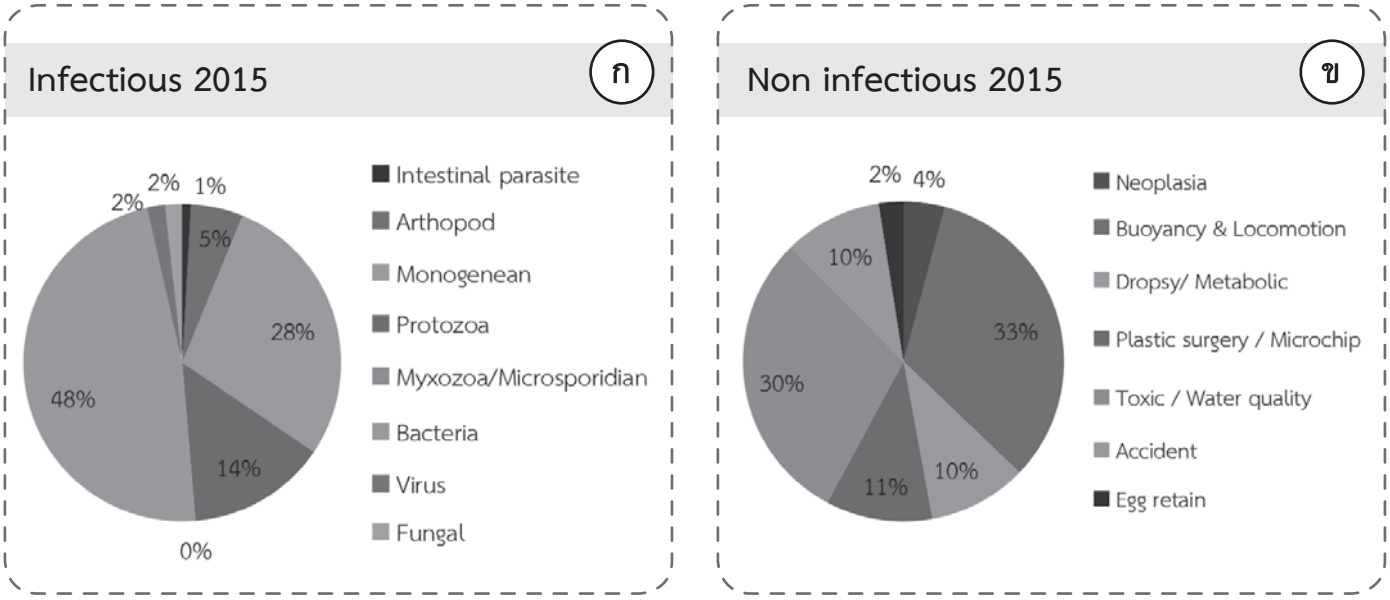

ภาพที่ 3 แผนภูมิวงกลมแสดงร้อยละของโรคที่พบเจอในแต่ละกลุ่มโรค จากปลาที่เข้ารับการรักษา ณ คลินิกสัตว์น้ำในปี พ.ศ. 2558 (ก) ร้อยละของโรคที่พบเจอในกลุ่มโรคติดเชื้อ และ (ข) ร้อยละของโรคที่พบเจอในกลุ่มโรคไม่ติดเชื้อ

ถึงแม้ว่าจะแบ่งกลุ่มโรคในปลาเป็น 2 กลุ่มหลัก แต่อย่างไรก็ตามยังสามารถจำแนกย่อยลงไปได้อีกมากมาย (ภาพที่ 3) จากข้อมูลในปี พ.ศ. 2558 พบว่ากลุ่มโรคติดเชื้อส่วนมากจะพบการติดเชื้อแบคทีเรียปลิงใสและโปรโตซัวร์อื่น ๆ เป็นหลัก ส่วนในกลุ่มโรคไม่ติดเชื้อพบภาวะความผิดปกติของการว่ายน้ำและคุณภาพน้ำเลี้ยงปลาไม่เหมาะสมเป็นหลัก ซึ่งโดยทั่วไปแล้วปลาที่เข้ารับการรักษาแต่ละเคสมักจะมีมากกว่า 1 โรค ดังนั้นการตรวจวินิจฉัยจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญ เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางการรักษาที่ถูกต้องและเหมาะสมในแต่ละเคส

บรรณานุกรม

Stoskopf, M.K. (1993). Hospitalization. In: Fish Medicine. Stoskopf, M.K. (editor). Mexico: W.B. Saunders.

Anderson, D.P. and Mayer, F.L. (1993). Salmonid Pharmacology and Toxicology. In: Fish Medicine. Stoskopf, M.K. (editor). Mexico: W.B. Saunders.

Pool, D. (2001). Freshwater aquaria. In: BSAVA Manual of Ornamental Fish. (2nd ed.). Wildgoose,W.H. (editor). Barcelona: Grafos.

Hoole, D., Bucke, D., Burgess, P. and Wellby, I. (2001). Management of fish health. In: Disease of carp and other cyprinid fishes. UK: Blackwell.

Timmons, M.B. and Ebeling, J.M. (2010). Ozonation and UV- Irradiation. In Recirculating aquaculture. (2nd ed.). New York. Cayuga Aqua Venture.

กล้ามเนื้ออักเสบเฉียบพลันในม้า
อาการอันตรายใกล้ตัว (ม้า) คุณ

สพ.ญ.รักษนา ศิริโรจน์
โรงพยาบาลสัตว์ใหญ่ ศูนย์บริการสุขภาพสัตว์
คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ : raksanasrr@gmail.com

กล้ามเนื้ออักเสบเฉียบพลันในม้า (Exertional rhabdomyolysis) เป็นอาการที่พบได้บ่อยในม้าที่ใช้งานหรือม้ากีฬา เช่น ม้าแข่ง ม้าแข่ง Endurance และ ม้าแข่ง Eventing เกิดจากกล้ามเนื้อได้รับความเสียหายหลังจากการใช้งานอย่างหนัก

สาเหตุการเกิดอาการ

- การพักม้าโดยไม่ได้ลดปริมาณอาหารข้นลง จากนั้นนำม้ามาใช้งานโดยทันที
- การขาดเกลือแร่ เช่น โซเดียม หรือ โพแทสเซียม เป็นต้น
- การขาดวิตามิน E และ Selenium
- ความผิดปกติทางพันธุกรรม

ลักษณะอาการที่พบ

- ม้ามีอาการก้าวเดินผิดปกติ หรือ อาจไม่สามารถก้าวเดินได้ เนื่องจากกล้ามเนื้อมีการเกร็งตัวและเจ็บปวด โดยเฉพาะอย่างยิ่งกล้ามเนื้อขาหลัง
- เหงื่อออกมากกว่าปกติและอาจทำให้ม้ามีอาการขาดน้ำตามมา
- ม้ามีอาการกระวนกระวาย และ อัตราการหายใจเพิ่มขึ้นจากการปวดกล้ามเนื้อ
- ปัสสาวะมีสีคล้ายโค้ก (Myoglobinuria) หากพบภาวะนี้ต้องคำนึงถึงการทำงานของไตด้วย เนื่องจากภาวะนี้จะส่งผลทำให้เกิดอาการไตวายตามมาได้
- ในบางรายอาจพบภาวะเสียดท้องตามมาได้

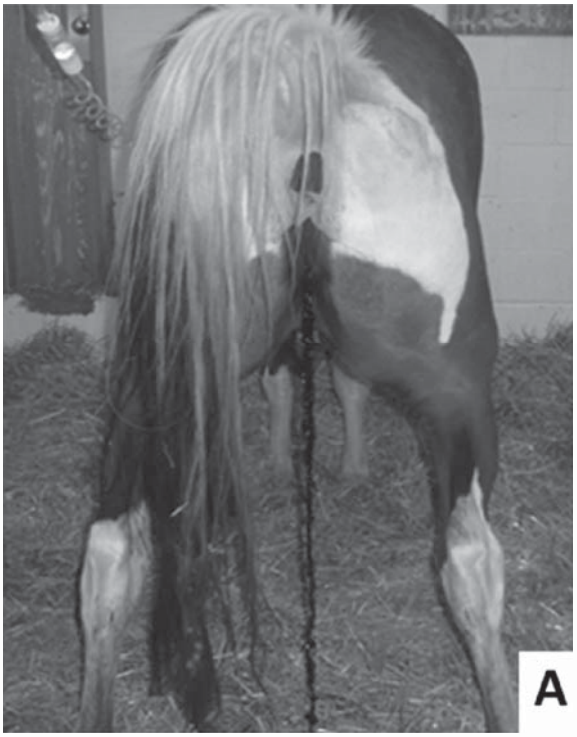

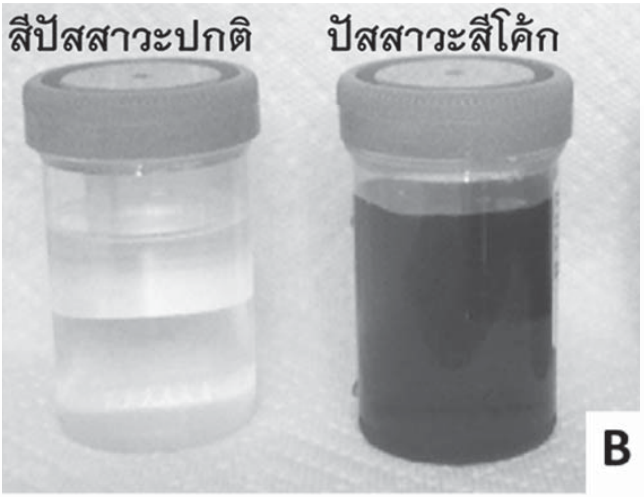

ภาพ A และ B ลักษณะปัสสาวะสีโค้กที่พบได้จากอาการกล้ามเนื้ออักเสบเฉียบพลัน

https://veterinerakademi.wordpress.com/2014/04/06/azoturi-paralitik-miyoglobinuri-pazartesi-hastaligiparalytic-myoglobinuria-urinary-nitrogen/
http://www.midsouthhorsereview.com/news.php?id=4700

การตรวจวินิจฉัย

● การตรวจวินิจฉัยเบื้องต้นคือสังเกตอาการของม้าดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น

● สำหรับในม้าที่แสดงอาการไม่ชัดเจนการตรวจวัดระดับของค่าเอนไซม์ที่จำเพาะต่อการทำงานของกล้ามเนื้อเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อการตรวจวินิจฉัย ซึ่งเอนไซม์ที่สำคัญได้แก่ Aspartate aminotransferase (AST) และ Creatine kinase (CK)

● การทดสอบหลังจากการใช้งานหรือออกกำลัง : คือการเปรียบเทียบระดับของเอนไซม์ Creatine kinase ก่อนการออกกำลังและ หลังจากการออกกำลัง 4-6 ชั่วโมง ซึ่งปกติหลังจากออกกำลังระดับของเอนไซม์ต้องไม่เกิน 2-4 เท่า เมื่อเปรียบเทียบกับระดับที่วัดได้ก่อนออกกำลัง หากระดับเอนไซม์ที่วัดได้มีค่าเกินกว่า แสดงว่าม้ามีโอกาสการเกิดอาการกล้ามเนื้ออักเสบเฉียบพลันค่อนข้างสูง

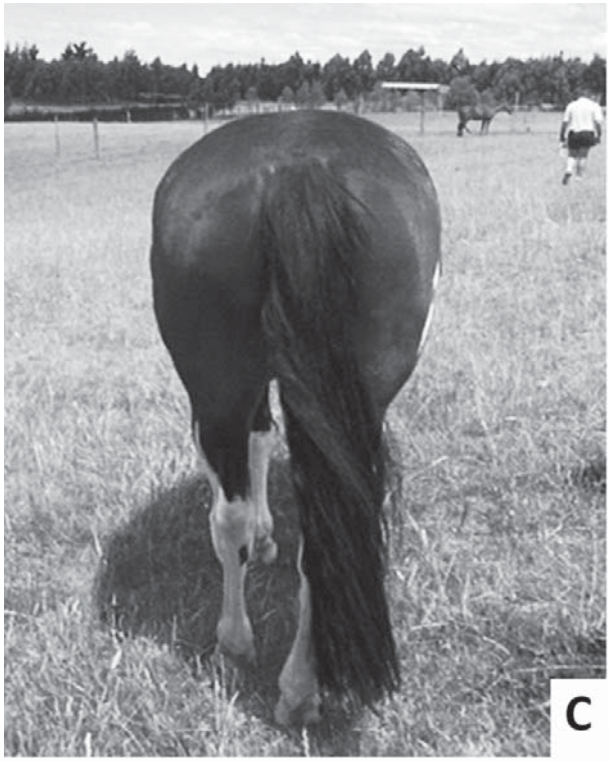

ภาพ C บริเวณกล้ามเนื้อขาหลังที่มักเกิดอาการกล้ามเนื้ออักเสบเนื่องจากเป็นกล้ามเนื้อมัดใหญ่

http://www.balancerbox.co.uk/product.php/63/3/electrolytes_for_horses_balancer_box_roben_oils_uk

โรคหรือกลุ่มอาการอื่นที่มีลักษณะอาการคล้ายกล้ามเนื้ออักเสบ

- อาการเสียดท้อง
- โรคทางระบบประสาท
- ไข้ลงกีบ
- อาการปวดหลังเฉียบพลันจากสาเหตุต่างๆ

ภาพ D แสดงภาวะที่ม้ามีเหงื่อออกมากกว่าปกติเนื่องจากปวดกล้ามเนื้อทำให้เกิดการขาดน้ำและสูญเสียเกลือแร่

http://www.horsetalk.co.nz/2012/10/09/tying-up-rhabdomyolysis-in-horses/#axzz47IjdQNLY

การรักษาและการดูแล

เมื่อพบว่าม้าของท่านมีอาการของกล้ามเนื้ออักเสบเฉียบพลันควรทำการพักม้าและงดซ้อมโดยทันทีจากนั้นเรียกสัตวแพทย์เข้าไปทำการรักษาอย่างเร่งด่วน โดยในการรักษานั้นขั้นแรกคือการให้สารน้ำ เพื่อแก้ปัญหาการขาดน้ำและเพิ่มการไหลเวียนของเลือดไปยังส่วนต่างๆของร่างกายโดยเฉพาะไต เพื่อเป็นการช่วยลดความเสียหายของไตจากการถูกทำลายด้วยโปรตีนที่เกิดจากการอักเสบของกล้ามเนื้อ ในม้าที่มีอาการปัสสาวะเป็นสีโค้กร่วมด้วยอาจต้องทำการให้สารน้ำจนกว่าปัสสาวะจะกลับมาเป็นสีปกติ นอกจากการให้สารน้ำแล้วการให้ยาแก้อักเสบก็เป็นสิ่งที่สำคัญไม่แพ้กัน เพราะเป็นการช่วยคลายความเจ็บปวดของม้าจากการอักเสบของกล้ามเนื้อที่เกิดขึ้น สิ่งที่จำเป็นอีกอย่างในการรักษาคือการให้ยาสงบประสาท เพื่อเป็นการลดอาการกระวนกระวาย คลายกล้ามเนื้อ และเพิ่มการไหลเวียนของเลือดไปยังส่วนต่างๆของร่างกาย นอกจากการให้สารน้ำและยาแล้ว การเสริมวิตามิน E , Selenium และเกลือแร่ ก็มีส่วนในการบรรเทาอาการที่เกิดขึ้นได้

หลังจากการรักษาควรมีการตรวจเช็คค่าเอนไซม์ของกล้ามเนื้อเพื่อติดตามความเป็นไปของอาการ และค่าชีวเคมีในเลือดที่จำเพาะต่อไต นอกจากนั้นควรมีการสังเกตลักษณะของปัสสาวะหลังการเกิดอาการอยู่ตลอด ในช่วงที่เกิดอาการให้ทำการงดซ้อมและใช้งาน หากม้าสามารถเดินได้ควรพาจูงเดินเพื่อไม่ให้กล้ามเนื้อเกิดผังพืด โดยอาจพาจูงเดินช้าๆประมาณ 10-15 นาทีในตอนเช้าและตอนเย็น ในระหว่างการพักควรหยุดให้อาการข้นและมีการเสริมเกลือแร่ให้ม้า จากนั้นค่อยๆปรับปริมาณอาหารข้นให้สัมพันธ์กับการใช้งานม้า

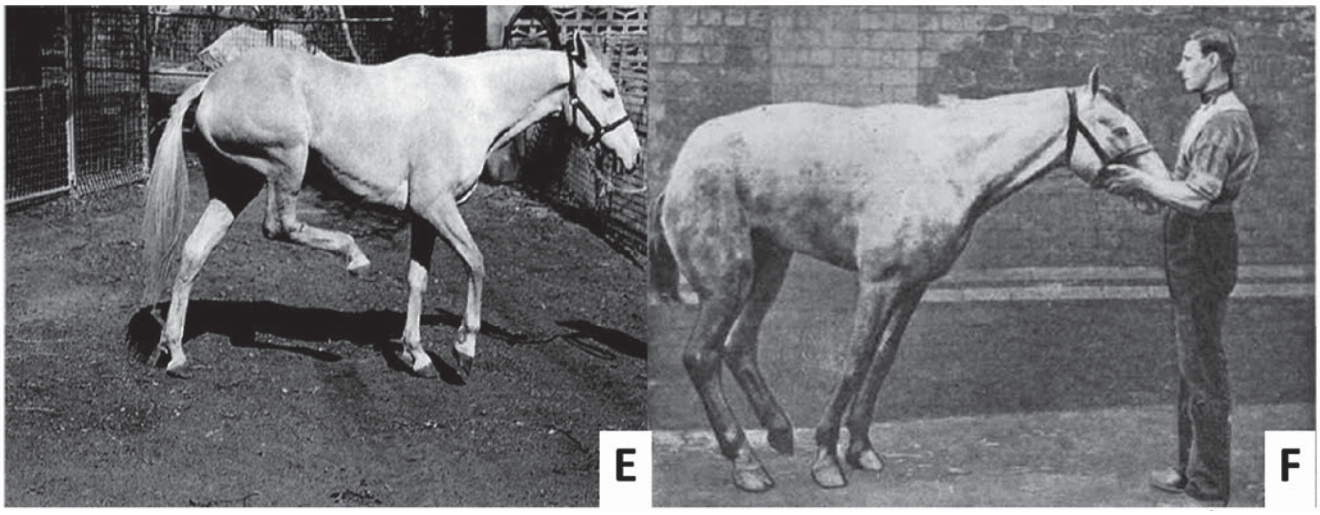

ภาพ E และ F ม้ามีอาการก้าวเดินลำบากหรือไม่สามารถก้าวเดินได้เนื่องจากกล้ามเนื้ออักเสบ

http://www.bevet.com/news_and_articles/neuromuscular_diseases/

http://chestofbooks.com/animals/horses/Health-Disease-Treatment-2/Haemoglobinuria.html

ภาพ G การให้สารน้ำผ่านทางเส้นเลือดเพื่อแก้ไขภาวะขาดน้ำ

http://www.kruuse.com/en/VidenOm/EQUIVET_Enteral_Fluid_Therapy.aspx

บรรณานุกรม

Knoepfli, A. B. (2002). Exertional rhabdomyolysis in a 4-year-old standardbred filly. The Canadian Veterinary Journal, 43(4), 293–295.

American Association of Equine Practitioners. [ระบบออนไลน์]. สืบค้น 23 เมษายน 2016, จาก http://www.aaep.org/info/horse-health?publication=782

Baxter, G. M. (บ.ก.). (2011). Adams and Stashak's lameness in horses (6th ed). Chichester, West Sussex: Wiley-Blackwell.

Rose, R. J., & Hodgson, D. R. (1993). Manual of equine practice. Philadelphia: Saunders.

Reed, S. M., & Bayly, W. M. (บ.ก.). (1998). Equine internal medicine. Philadelphia: Saunders.

ภาพ H และ I เกลือแร่ผงใช้เสริมในอาหารให้แก่ม้า

https://www.viovet.co.uk/Equine_Products_UK_Everyday_Electrolyte_for_Horses/c18915/=126&n=Integratori&s=Integratori

http://www.thehorse.com/articles/36062/poll-recap-electrolytes-for-horses

การจัดการปางช้าง และสวัสดิภาพช้าง ในธุรกิจการท่องเที่ยว

ผศ.น.สพ.ดร.ฉัตรโชติ ทิตาราม
ศูนย์ความเป็นเลิศด้านการศึกษาและวิจัยช้าง
คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ปัญหาที่เกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่องที่เกี่ยวข้องกับช้าง ในช่วงหลายเดือนที่ผ่านมาทั้งช้างทำร้ายนักท่องเที่ยว ช้างทำร้ายควาญช้าง นอกจากนี้นักสิทธิสัตว์ (animal right group) และองค์กรเอกชนเพื่อสาธารณประโยชน์ (non-government organization, NGO) หลายหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศยังได้โจมตีการใช้ช้างในการท่องเที่ยว เช่น การฝึกช้างแสดง การขี่ช้างโดยใส่แหย่ง การใช้ขอและโซ่ในการควบคุมช้าง ว่าเป็นการทำทารุณกรรมสัตว์ และร่วมกับบริษัททัวร์บางบริษัทในต่างประเทศ โดยให้คำปฏิญาณว่าจะไม่นำนักท่องเที่ยวมาเที่ยวปางช้างที่มีการทำทารุณกรรมช้าง ซึ่งลักษณะดังกล่าวส่งผลต่อภาพพจน์ต่อการท่องเที่ยวปางช้างของประเทศไทย และ ส่งผลต่อเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งการท่องเที่ยวปางช้างเป็นหนึ่งในความสนใจหลักของนักท่องเที่ยวที่มาประเทศไทยที่มาชมวัฒนธรรมท่องเที่ยวธรรมชาติ และ เที่ยวปางช้าง ภาพพจน์และสายตาจากภายนอกในเรื่องการใช้ช้างในการท่องเที่ยว

ประเทศไทยมีการใช้ช้างในการทำงานมานานซึ่งนับได้ว่าช้างเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะความสามารถในการฝึกช้างเพื่อมาใช้งาน การควบคุมและบังคับช้างซึ่งได้รับการยอมรับจากนานาชาติ ซึ่งหลายประเทศได้ส่งควาญช้างมาเรียนรู้จากประเทศไทย รวมทั้งมีการจ้างควาญช้างของไทยไปควบคุมช้างในสวนสัตว์ต่างประเทศ ซึ่งการที่คนสามารถอยู่รวมกับช้าง เป็นความสัมพันธ์อันใกล้ชิดที่ทำให้ชาวต่างประเทศสนใจและพร้อมที่จะมาชมความสามารถดังกล่าว ซึ่งถือได้ว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ควรมีการสืบสานต่อไปสู่รุ่นลูกรุ่นหลานโดยที่ไม่ได้สูญหายไปกับการเปลี่ยนแปลงทางสภาพสังคม เศรษฐกิจ และ ระบอบทุนนิยมในปัจจุบัน

เราไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าปัญหาที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นเป็นสาเหตุมาจากมนุษย์โดยเฉพาะการจัดการของปางช้างที่ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์หรือความปลอดภัยได้ โดยเฉพาะมาจากควาญช้างที่อาจเกิดความประมาทเพียงเสี้ยววินาทีทำให้ถึงแก่ชีวิต นอกจากนี้การใช้งานช้างที่ไม่ถูกวิธี การใช้งานที่หนักเกินไปจนไม่มีเวลาพัก การให้อาหารและน้ำไม่เพียงพอ สภาพอากาศที่ร้อนทำให้ช้างหงุดหงิด การควบคุมและทำร้ายช้างจนเกินเหตุโดยที่ไม่จำเป็น เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นหนึ่งในสาเหตุที่ทำให้เกิดเหตุการณ์แห่งความสูญเสียดังกล่าว และ ทำให้ถูกโจมตีจากต่างประเทศในเรื่องการทำทารุณกรรมต่อช้าง ซึ่งอาจเป็นเพียงปางช้างและควาญช้างบางแห่งเท่านั้น ที่ส่งผลเสียต่อภาพพจน์ของการใช้ช้างในธุรกิจการท่องเที่ยวของประเทศไทย

ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์เป็นอีกส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างมากที่จะใช้สามารถอธิบายและให้ความรู้ต่อนักท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ บริษัททัวร์ นักสิทธิสัตว์ และ องค์กรเอกชนเพื่อสาธารณประโยชน์ได้ เพื่อที่จะลดความเข้าใจผิด ลดการโจมตี และให้ข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์ที่มีงานศึกษาและวิจัยรองรับ มากกว่าการใช้ความรู้สึกของมนุษย์ที่คิดแทนสัตว์เป็นที่ตั้ง โดยบริษัททัวร์หลายแห่งพร้อมที่จะรับข้อมูลทางวิทยาศาตร์เหล่านี้เพื่อพิสูจน์ในเรื่องการใช้งานช้าง ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ดังกล่าว เช่น น้ำหนักที่ช้างสามารถรับได้ ซึ่งเทียบได้กับม้าที่สามารถรับน้ำหนักได้ถึง 20-29% ของน้ำหนักตัว ซึ่งหมายความว่าช้างที่มีน้ำหนัก 3,000 กิโลกรัมสามารถรับน้ำหนักได้ถึง 600 กิโลกรัมโดยที่ไม่มีผลเสียต่อสุขภาพ ซึ่งในความเป็นจริงน้ำหนักของควาญ 1 คน นักท่องเที่ยว 2 คน และ แหย่งที่ไว้บนหลังช้างรวมกันมีน้ำหนักประมาณ 250 กิโลกรัม ซึ่งยังไม่ถึง 10% ของน้ำหนักตัวช้าง ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์อีกอย่าง คือ กระดูกท่อนบนและล่างของขาหน้าและขาหลังไม่มีไขกระดูก และ มีโครงสร้างออสทีออน (osteon structure) ของกระดูกมากกว่าสัตว์เลี้ยงลูกด้วยน้ำนมทุกชนิด ทำให้ช้างสามารถรับน้ำหนักได้มาก ซึ่งการศึกษาและวิจัยที่จะพิสูจน์ข้อเท็จจริงเหล่านี้จะช่วยในเรื่องการใช้งาน และ สุขภาพของช้างได้เป็นอย่างมาก

การแก้ไขปัญหาอย่างหนึ่งที่สามารถทำได้และยั่งยืนในเรื่องการจัดการช้าง และ สวัสดิภาพช้าง รวมทั้งส่งเสริมภาพพจน์การใช้ช้าง

ในธุรกิจการท่องเที่ยวแก่สายตาชาวต่างประเทศ คือ การผลักดันให้ปางช้างทั่วประเทศเข้ารับการประเมินเพื่อเข้าสู่ระบบ “มาตรฐานปางช้าง” ซึ่งปัจจุบันมีปางช้างเพื่อการท่องเที่ยวประมาณ 150 ปางทั่วประเทศ โดยควรแบ่งเป็นประเภทของปางช้างตามขนาดของจำนวนช้าง เช่น ปางขนาดใหญ่ (> 30 เชือก) ปางขนาดกลาง (10 – 30 เชือก) ปางขนาดเล็ก (< 10 เชือก) หรือแบ่งตามลักษณะกิจกรรมของปางช้าง เช่น การแสดงความสามารถ การนั่งช้าง การให้ความรู้ การทำกิจกรรมร่วมกับช้าง การดูแลช้างชรา เป็นต้น โดยมีระดับให้ปางช้างที่เข้าร่วม (ปางช้างระดับ 5,4,3,2,1) และมีการสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาปางช้างให้กับเจ้าของปางช้าง มีการฝึกอบรม มีผลประโยชน์ที่ปางช้างจะได้รับเมื่อเข้าระบบมาตรฐานปางช้าง เช่น การโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้ปางช้างที่ได้มาตรฐาน การให้สวัสดิการ การลดหย่อนภาษี เป็นต้น นอกจากนี้อาจมีการประชุมหาข้อตกลงร่วมกันในการทำมาตรฐานปางช้างของประเทศ หรือ ตามขนาดปางช้าง ประเภทของปางช้าง เช่น จำนวนชั่วโมงทำงานต่อวัน จำนวนวันหยุดพัก น้ำหนักบรรทุกบนหลังช้าง ราคาของการเข้าปางช้าง และ กิจกรรมต่างๆ

การจัดระดับควาญช้างก็เป็นสิ่งหนึ่งที่สำคัญมาก เนื่องจากควาญช้างเป็นผู้ที่ใกล้ชิดช้างมากที่สุด และ มีความเสี่ยงกับชีวิตมากที่สุดเช่นเดียวกัน โดยถ้าควาญช้างดีจะส่งผลถึงนิสัยและสุขภาพของช้างด้วย การแบ่งระดับควาญช้างอาจแบ่งตามความสามารถในการเลี้ยงช้าง ภาษา วินัย ประสบการณ์ การดูแล เอาใจใส่ช้าง โดยได้รับค่าตอบแทนตามระดับและความสามารถ รวมทั้งได้รับสวัสดิการเพิ่มมากขึ้นด้วย (ควาญช้างระดับ 5,4,3,2,1) หลักสูตรทั้งการจัดการปางช้าง และ การเป็นควาญช้างควรมีหน่วยงานที่รับผิดชอบ และเป็นหลักสูตรร่วมกันที่ใช้ทั่วประเทศ

นอกจากนี้คู่มือสวัสดิภาพช้างก็เป็นสิ่งจำเป็นที่จะใช้ร่วมกัน และ เป็นเอกสารคำแนะนำที่ยึดถือในการดูแลช้างได้ การให้การศึกษาและข้อมูลที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ บริษัททัวร์ และ องค์กรเอกชนเพื่อสาธารณประโยชน์จะเป็นสิ่งที่น่าส่งเสริมเป็นอย่างมาก และ ควรทำอย่างเร่งด่วน โดยที่จะช่วยลดความรุนแรงจากการโจมตีและส่งเสริมภาพพจน์การใช้ช้างในธุรกิจท่องเที่ยวได้ ปัจจุบันบริษัททัวร์หลายแห่งพร้อมที่จะนำนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวปางช้างที่ได้รับการยืนยันว่าได้มาตรฐานจากหน่วยงานของรัฐ และ มีสวัสดิภาพสัตว์ซึ่งจะช่วยในเรื่องภาพพจน์ และ เศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

บรรณานุกรม

Matsuura A. et al. Animal Science Journal. 2013: 84(1):75-81.

Powell et al. Journal of Equine Veterinary Science: 2008:28:28-33.

Nganvongpanit et al., 2016. Submitted for publication.

เรื่อง ฟูโมนิซิน ชื่อนี้กำลังมาแรง

ผศ.น.สพ.ภาณุวัฒน์ แย้มสกุล
คลินิกสุกร ภาควิชาคลินิกสัตว์บริโภค
คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ : panuwat.y@cmu.ac.th

ประเด็นในวันนี้ที่จะมาพูดคือเรื่องสารพิษจากเชื้อรา ซึ่งหลายๆ ท่านอาจจะคุ้นเคยกันอยู่แล้ว โดยเฉพาะในวงการปศุสัตว์ เช่น สุกร ไก่เนื้อไก่ไข่ และหรือ สัตว์เคี้ยวเอื้อง ซึ่งจริงๆ แล้วมันมีผลกับทุกชนิดสัตว์ ไม่เว้นแม้แต่คน กระผมอยู่ในทีมวิชาการหมูตุ้ย ซึ่งทำงานด้านสุกร โดยเป็นที่ปรึกษาฟาร์ม ทีมเราจะพบปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในฟาร์มสุกรอยู่อย่างต่อเนื่อง แต่ในช่วงที่ผ่านมาทั้งๆ ที่อากาศค่อนข้างร้อน สุกรที่เลี้ยงโดยเฉพาะโรงเรือนแบบเปิด ก็จะมาด้วยอาการหอบ ไม่กินข้าว ถ้าฟาร์มไหนควบคุมอุณหภูมิไม่ได้ก็จะพบว่าแม่พันธุ์สุกรอาจถึงตาย ซึ่งส่วนใหญ่เราก็จะโทษว่าเกิดจากความร้อน แต่มีอยู่เคสหนึ่ง มีปัญหาแม่พันธุ์สุกรตายโดยก่อนตายบางครั้งพบว่ามีอาการหอบมาก ไม่ยอมนอน ถ้าจะบังคับให้นอนก็จะร้องออกมาเสียงดัง ซึ่งในฟาร์มดังกล่าวพบปัญหาการตายของแม่พันธุ์ จำนวน 3 ในช่วง 2 สัปดาห์ ซึ่งถือว่าค่อนข้างรุนแรง ทางทีมวิชาการหมูตุ้ยจึงได้เข้าไปตรวจสอบดู พบว่า ในฟาร์มมีระบบน้ำหยด (แถบจะเป็นฝอย ละออง) ซึ่งพ่นตลอดเวลา ในช่วงที่มีอากาศร้อน และพบว่าในโรงเรือนมีพัดลมซึ่งเปิดอยู่ตลอดเวลาเช่นกัน ซึ่งโดยภาพรวมถึงว่าระบบระบายความร้อนและให้ความเย็นค่อนข้างที่จะดี แต่โดยรวมในสุกรแม่พันธุ์เลี้ยงลูกเหมือนจะกินได้ต่ำกว่าเป้าหมายที่วางเอาไว้ และที่พบอีกอย่างคือดูเหมือนพบนมแห้ง (รูปที่ 1) ลูกสุกรบางตัวที่พบในคอกมีขากางและดูสุขภาพไม่ค่อยดี (รูปที่ 2) และจากประวัติเกษตรกรบอกว่าพบฝ้าขาวที่รกด้วย (รูปที่ 3) ทีมเราจึงขอเจาะเลือดสุกรที่พบปัญหาซึ่งมีเหลือเฉพาะลูกสุกรเพราะ แม่ตัวล่าสุดที่พบอาการได้ตายไปแล้ว เราจึงทำการเจาะเลือดลูกสุกรทั้งหมด จำนวน 3 ตัว ซึ่งการตรวจสอบทางโลหิตวิทยาพบดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าโลหิตวิทยาของลูกสุกร

โลหิตวิทยา	ค่าโลหิตวิทยา	สุกรตัวที่ 1	สุกรตัวที่ 2	สุกรตัวที่ 3
RBC	Pack cell volume (%)	54	46	56
	Hemoglobin (g/dl)	12.8	12.2	12.9
	RBC count (x10^6 cells/ul)	6.57	6.06	6.55
	MCV (fl)	79.5	75.0	84.9
	MCHC (g/dl)	23.9	26.8	23.2
WBC	WBC count (cells/ul)	14,120	8,490	11,890
	Band neutrophil (cells/ul)	0	0	0
	Segmented neutrophil (cells/ul)	30	150	20
	Lymphocyte (cells/ul)	13,510	8,060	11,330
	Monocyte (cells/ul)	170	0	130
	Eosinophil (cells/ul)	320	220	280
	Basophil (cells/ul)	90	60	130
Platelet	Platelet smare	Adequate	Adequate	Adequate
	Platelet count (x10^3 cells/ul)	687	618	627
	Blood parasite	Not found	Not found	Not found

จากตารางที่ 1 พบว่าลูกสุกรทั้ง 3 ตัวมีรูปแบบค่าโลหิตวิทยาที่คล้ายกัน คือ มีค่า Segmented neutrophil ค่อนข้างต่ำ และมี Lymphocyte ค่อนข้างสูง ซึ่งอาจเป็นการบ่งบอกถึงการติดเชื้อไวรัสหรืออะไรก็ตามที่อาจกดภูมิคุ้มกัน ซึ่งเรามองไปที่ สารพิษจากเชื้อรา เราจึงแนะนำให้ส่งตัวอย่างวัตถุดิบอาหารสัตว์ไปตรวจ ซึ่งเราสงสัยอยู่ 2 ตัว คือ กากถั่วเหลือง และ รำละเอียด โดยเรามุ่งเน้นการตรวจไปที่สารพิษฟูโมนิซิน (สัมพันธ์กับอาการที่พบ คือ หอบไอ มีอาการทางระบบทางเดินหายใจ เป็นหลัก) ซึ่งจากผลการตรวจสอบจากห้องปฏิบัติการพบ ฟูโมนิซิน B1 เท่ากับ 305.79 ul/kg และพบฟูโมนิซิน B2 เท่ากับ 247.77 ul/kg ส่วนในกากถั่วเหลืองไม่พบ จากผลการตรวจสอบเบื้องต้น การที่แม่สุกรได้รับสารพิษจากเชื้อราตัวนี้น่าจะเป็นสาเหตุส่วนหนึ่งที่ทำให้สุกรแสดงอาการดังกล่าว เขียนมาตั้งนานเพิ่งจะเข้าเรื่องในวันนี้ ในฉบับนี้ทางทีมวิชาการหมูตุ้ยขอนำเสนอให้เข้าใจถึงเรื่องสารพิษจากเชื้อรา โดยเฉพาะสารพิษจากเชื้อราที่ชื่อฟูโมนิซิน ซึ่งจะมีคำถามมากมาย เราจะมาเฉลยกัน

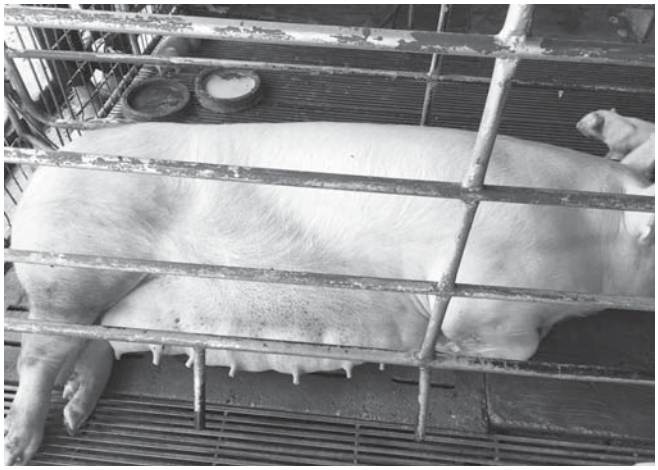

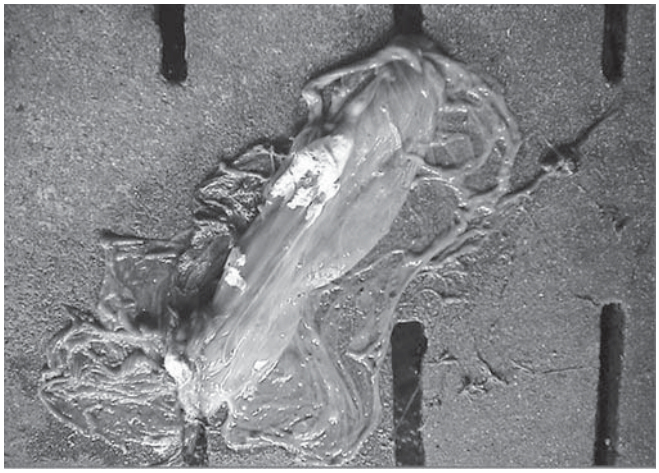

Q สารพิษจากเชื้อราคืออะไร ?

A สารพิษจากเชื้อรา หรือ Mycotoxin เกิดจากหรือสร้างขึ้นมาจากเชื้อรา ซึ่งเมื่อเชื้อราเจริญเติบโตในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม (อุณหภูมิและความชื้น) ก็จะเกิดการสร้างหรือเกิดเมตาบอไลต์ไปปนเปื้อนกับวัตถุดิบอาหาร ซึ่งขบวนการสร้างสารพิษนี้สามารถเกิดขึ้นกับพืชก่อนการเก็บเกี่ยว ระหว่างเก็บเกี่ยว ขนย้าย การเก็บรักษาหรือกระทั่งการนำวัตถุดิบนั้นๆ มาใช้เป็นอาหารสัตว์ ซึ่งมันสำคัญอยู่ที่ว่า การตรวจพบเชื้อราบนวัตถุดิบอาหารสัตว์ ก็ไม่จำเป็นว่าจะต้องมีสารพิษจากเชื้อราเสมอไป ในทางกลับกัน การไม่พบเชื้อราบนวัตถุดิบอาหารสัตว์ก็ไม่ได้เป็นตัวยืนยันว่าจะไม่มีสารพิษจากเชื้อราด้วยเช่นกัน ดังนั้นการตรวจสอบวัตถุดิบอย่างสม่ำเสมอหรือสุ่มทุกล็อตของการผลิตจึงเป็นส่วนที่มีความสำคัญ เพื่อป้องกันหรือลดความสเยหายที่จะเกิดขึ้น

Q สารพิษจากเชื้อราที่ก่อให้เกิดปัญหากับสุกรมีอะไรบ้าง ?

A โดยแท้จริงแล้วมีสารพิษจากเชื้อราอยู่มากมายเป็นแสนๆ ชนิด แต่ที่พบสามารถตรวจพบได้มีเพียงไม่กี่ชนิด และที่เราตรวจได้เพียงไม่กี่ชนิดหรือที่ตรวจพบได้บ่อย ในสารพิษที่เราสามารถตรวจได้ เช่น อะฟาท๊อกซิน, ซีราลีโนน, กลุ่มไตรโคเทซิน, ฟูโมนีซิน, กลุ่มดีอ๊อกซี่นิวาลีนอน, ออคราท๊อกซิน, เออโกซินและกลุ่มสารพิษจากเชื้อราอื่นๆ เช่น เทนท๊อกซิน, เอาเตอร์นาริออ เป็นต้น ซึ่งสารพิษจากเชื้อราแต่ละตัวแต่ละกลุ่มจะสร้างมากจากเชื้อราต่างชนิดกัน

Q ผลของสุกรที่ได้รับสารพิษจากเชื้อราจะเป็นอย่างไร ?

A สารพิษจากเชื้อราส่วนใหญ่หากสัตว์ได้รับเข้าไปตรงๆ ในปริมาณมากๆ จะส่งผลกระทบทางตรงตามชนิดของสารพิษจากเชื้อรานั้นๆ เช่น อะฟาท๊อกซินจะมีผลต่อตับ ซีราลีโนนจะส่งผลต่อระบบสืบพันธุ์ ฟูโมนิซินจะส่งผลต่อระบบทางเดินหายใจเป็นต้น แต่ส่วนใหญ่ผลกระทบของสารพิษจากเชื้อราจะเป็นแบบสะสมเรื้อรัง (Chronic contamination) หมายถึงสัตว์จะได้รับในปริมาณไม่สูงมาก แต่ได้รับอย่างสม่ำเสมอ ยกตัวอย่างในเคสที่กล่าวข้างต้น เราพบฟูโมนิซินในรำ รวมประมาณ 550 ul/kg ซึ่งขนาดที่ส่งผลกระทบจะต้องได้รับ มากกว่า 1,000 ul/kg ซึ่งหากสัตว์ได้รับในปริมาณที่ตรวจพบทุกวัน สัดส่วนรำในอาหารก็มีปริมาณมาก สัตว์ย่อมจะเกิดผลกระทบแน่นอน และอีกอย่างสารพิษจากเชื้อราในวัตถุดิบอาหารสัตว์อาจมีหลายชนิด เพราะฉะนั้นลักษณะหรืออาการที่พบในสัตว์หรือสุกรจะพบแบบทั้งระบบ เช่น การกินได้ลดลง ติดเชื้อโรคแทรกซ้อนได้ง่าย ภูมิคุ้มกันลดลง เป็นต้น ซึ่งการได้รับสารพิษจากเชื้อราในปริมาณน้อยๆ ในระยะเวลานาน จะส่งผลใกล้เคียงกับการได้รับสารพิษจากเชื้อราในระดับสูงได้ หากสารพิษนั้นๆ ส่งเสริมกัน (Synergist) นอกจากนี้ความไวหรือการตอบสนองต่อการได้รับสารพิษจากเชื้อราในสัตว์แต่ละชนิดยังไม่เท่ากัน ยกตัวอย่างเช่น เป็ดและม้าจะไวต่อการได้รับสารพิษฟูโมนิซินมากกว่า สุกร ไก่ และวัว ตามลำดับ นั้นหมายความว่า เป็ดและม้าถ้าได้รับสารพิษฟูโมนิซินในปริมาณต่ำจะทำให้เกิดอาการผิดปกติหรือปัญหาได้ เมื่อเทียบกับสุกรหรือวัว ในปริมาณเท่ากัน เป็นต้น ซึ่งผลกระทบของสัตว์ที่ได้รับสารพิษจากเชื้อราแต่ละชนิด พร้อมกับปริมาณแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลกระทบของสารพิษจากเชื้อราชนิดต่างๆ และปริมาณขั้นต่ำในสุกร

ชนิดของสารพิษ	ปริมาณ (ppb)	วัตถุดิบที่มักปนเปื้อน	ผลกระทบ
Diacetoxyscirpenol(DAS) 15-acetoxyscirpenol T-2 toxin (T-2) HT-2 toxin (HT-2) T-2 Tetraol T-2 Triol Verrucarol	100	ข้าวโพด, ข้าวโอ๊ต, ข้าวบาเลย์, ข้าวสาลี	ระบบทางเดินอาหาร ภูมิคุ้มกันในระบบทางเดินอาหาร กดภูมิคุ้มกัน แผลในกระเพาะอาหาร
Deoxynivalenol (DON) 15-O-acetyl DON 13-O-acetyl DON De-epoxy DON(DOM-1) Fusarenon X Nivalenol (NIV)	500	ข้าวโพด, ข้าวสาลี, ข้าวบาเลย์, ข้าวไรท์, ข้าว, ข้าวโอ๊ต	ระบบทางเดินอาหาร ภูมิคุ้มกันในระบบทางเดินอาหาร กดภูมิคุ้มกัน ลดการดูดซึมสารอาหาร รบกวนการทำงานฮอร์โมนการเจริญเติบโต รบกวนสมดุลเคมีของระบบประสาท
Fumonisin B1 (FB1) Fumonisin B2 (FB2) Fumonisin B3 (FB3) Fumonisin B4 (FB4)	1,000	ข้าวโพด, ข้าวสาลี, ข้าวบาเลย์, ข้าว, ข้าวโอ๊ต, ข้าวฟ่าง	ระบบทางเดินหายใจ ยับยั้งเมทตาบอริซึมของไขมัน ลดการทดแทนเซลล์วิลไล กระตุ้นให้เกิดการตายของเซลล์ภูมิคุ้มกัน เกิดเนื้อตายที่ตับ ไต พบรอยโรคในระบบประสาท
Zearalenone a-Zearalenol ß-Zearalenol	100-500	ข้าวโพด, ข้าวบาเลย์, ข้าว, ข้าวโอ๊ต, ข้าวสาลี่, ถั่วเหลือง	ระบบสืบพันธุ์ ออกฤทธิ์เหมือยฮอร์โมนเอสโตรเจน
Aflatoxin B1 Aflatoxin B2 Aflatoxin M1 Aflatoxin M2 Aflatoxin G1 Aflatoxin G2	10-50	ข้าวโพด, ข้าวบาเลย์, ข้าว, ข้าวโอ๊ต, ข้าวสาลี่, ถั่วเหลืองและถั่วต่างๆ	ตับถูกทำลาย กดภูมิคุ้มกันค่อนข้างรุนแรง ยับยั้งการสร้าง DNA และ RNA ลดการทำงานของเอนไซม์ย่อยอาหาร ลดการทำงานของเซลล์อิมมูน ลดการย่อยไขมัน ลดการทำงานของไต
Ochratoxin A (OTA) Ochratoxin B (OTB) Ochratoxin C (OTC) Ochratoxin a Ochratoxin ß	50	ข้าวโพด, ข้าวบาเลย์, ข้าว, ข้าวโอ๊ต, ข้าว สาลี่, ข้าวไรย์, ถั่วเหลืองและถั่วต่างๆ	สุกรมีความไวต่ำ มีผลต่อไต ยับยั้งการสร้างกลูโคสในไต ทำให้เอนไซม์ตับลดลง ชักนำให้เกิดการตายของเซลล์ภูมิคุ้มกัน กดภูมิคุ้มกัน

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น กำลังเข้าได้เข้าเข็มเลย ยังไงขอติดตามฉบับต่อไปถึงคำถามต่อไป เช่น แล้วสถานการณ์ ณ ตอนนี้ในประเทศไทยและประเทศอื่นๆ เค้าเป็นอย่างไรกันบ้าง สารพิษต่างๆ ที่พบมักพบในเขตไหน และที่สำคัญ คือ เราจะมีวิธีตรวจสอบ และวิธีควบคุมป้องกันในฟาร์มเราได้หรือไม่อย่างไร (เขียนเยอะแล้ว เดี๋ยวคนอื่นๆ จะว่าเอาครับ) แล้วพบกันฉบับต่อไปครับ ขอบคุณที่ติดตาม สวัสดีครับ

บรรณานุกรม

กิจจา อุไรรงค์. 2530. การเป็นพิษจากสารพิษอาฟล่า. หน้า 302-304. ในแนวทางการวิจัย รักษา และ ควบคุมโรคสุกร. โรงพิมพ์สารมวลชน. กรุงเทพฯ.

Becker, B.A., L., Rottinghaus, G.E., Shelby, R., Misfeldt, M. and Ross, P.F.1995. Effects of feeding fumonisin B1 in lactating sows and their suckling pigs. Am J Vet Res. 56:1253-1258.

Osweiler, G.D.2012. Mycotoxins,pp. 938-952. In B.E. Straw, S.D'Allaire, W.L. Mengeling, S. D'Allaire and D.J. Taylor (eds.). Diseases of Swine. 10th ed., lowa State University Press., lowa.

www.olmix.com

www.biomin.net

ทำอย่างไรเมื่อวัวร้องไห้

ผศ.สพ.ญ.ดร.วาสนา ไชยศรี
หน่วยคลินิกสัตว์เคี้ยวเอื้อง ภาควิชาคลินิกสัตว์บริโภค
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์: wasana_kosa@hotmail.com

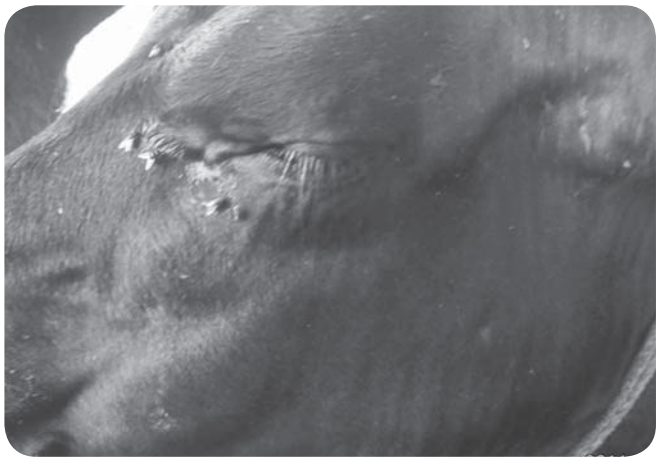

รูป 1 แสดงภาพแมลงตอมบริเวณดวงตาโค

เกษตรกรผู้เลี้ยงโคหลายท่านคงเคยเห็นโคหลายๆ ตัว ในฟาร์มแสดงอาการร้องไห้อยู่บ้าง บางตัวร้องไห้ไม่กี่วันก็หายไป บางตัวอาจมีน้ำตาไหลตลอดเวลา ซึ่งปรากฏการณ์ที่พบไม่ได้หมายความว่าโคกำลังโศกเศร้าเสียใจกับอะไรบางอย่าง ในความเป็นจริง การที่โคน้ำตาไหล เป็นการตอบสนองของดวงตาซึ่งแสดงให้เห็นว่า บริเวณดวงตาของโคเกิดการระคายเคืองหรือการอักเสบ เป็นต้น การระคายเคืองบริเวณดวงตาในโค เกิดได้จากสาเหตุโน้มนำ ได้แก่ ดินฟ้าอากาศ สิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็น แสง ฝุ่นละออง ความเครียด หรือ การบาดเจ็บบริเวณดวงตาจากสาเหตุต่างๆ โดยสาเหตุที่พบได้บ่อย ได้แก่ การระคายเคืองจากแมลงที่มาตอมบริเวณดวงตา โดยแมลงดังกล่าวยังเป็นพาหะนำพาเชื้อแบคทีเรีย ซึ่งสามารถแพร่ไปสู่โคตัวอื่น ๆ ได้อีกด้วย

โรคตาอักเสบในโคที่สามารถแพร่กระจายไปสู่โคตัวอื่นในฝูงได้ เรียกว่า “โรคตาอักเสบติดต่อ” หรือ ภาษาอังกฤษ คือ โรค “Infectious bovine keratoconjuctivitis (IBK, pink eye)” สามารถพบได้ในโคทุกช่วงอายุ โดยเฉพาะโคอายุน้อย โครุ่น หรือ โคสาว และพบได้ทั่วทุกภาคของประเทศ การระบาดมักพบมากในช่วงฤดูฝน เนื่องจากเป็นช่วงที่มีแมลงต่างๆ ชุกชุม ลักษณะของโรคนี้ คือ โคจะมีอาการตาปิดเกร็ง น้ำตาไหล กระจกตาขุ่น และอาจพบแผลที่กระจกตา เป็นต้น

Q โรคนี้มีสาเหตุมาจากอะไร ?

A โรคตาอักเสบติดต่อ มีสาเหตุ จากเชื้อแบคทีเรีย มอเร็กเซลล่าโบวิส (*Moraxella bovis*) นอกจากนี้เชื้ออื่นๆ ได้แก่ มอเร็กเซลล่าโบโยคูไล (*Moraxella boyoculi*) หรือ เชื้อ ไมโคพลาสมา (*Mycoplasma spp.*) อาจพบเป็นสาเหตุร่วมของการเกิดโรคอีกด้วย

Q อาการเป็นอย่างไร ?

A การเกิดโรคมักจะเกิดแบบเฉียบพลัน อาจเกิดที่ตาข้างเดียวหรือสองข้าง ลักษณะการอักเสบจะขึ้นกับความรุนแรงของโรค โดยเมื่อโคมีการติดเชื้อ จะเกิดแผลหลุมขนาดเล็กที่กระจกตา หลังจากนั้นกระจกตาบริเวณรอบแผลหลุมจะขุ่นขึ้น โดยในรายที่เป็นรุนแรงกระจกตาจะขุ่นขาวทั้งหมด และมีเส้นเลือดเข้ามาเลี้ยงที่กระจกตาเพิ่มมากขึ้น ภายใน 2-3 วัน ลักษณะอาการเริ่มแรกที่พบ ได้แก่ โคจะกลัวแสง ไม่ค่อยยอมเปิดตา น้ำตาไหล บางรายอาจมีขี้ตาสีเหลืองเกรอะกรังรอบดวงตา อาจพบเยื่อชุ่มตาอักเสบมีสีแดง กระจกตาขุ่นขาว มีแผลที่กระจกตา ในรายที่เป็นรุนแรง โคอาจสูญเสียการมองเห็นหรือตาบอดได้

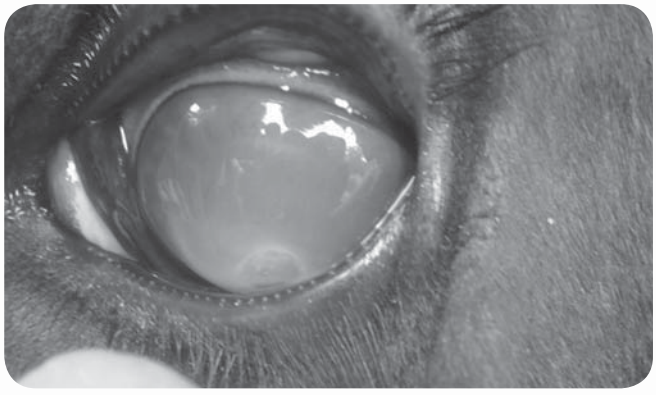

รูป 2 ลักษณะกระจกตาขุ่นในโคที่เป็นตาอักเสบ

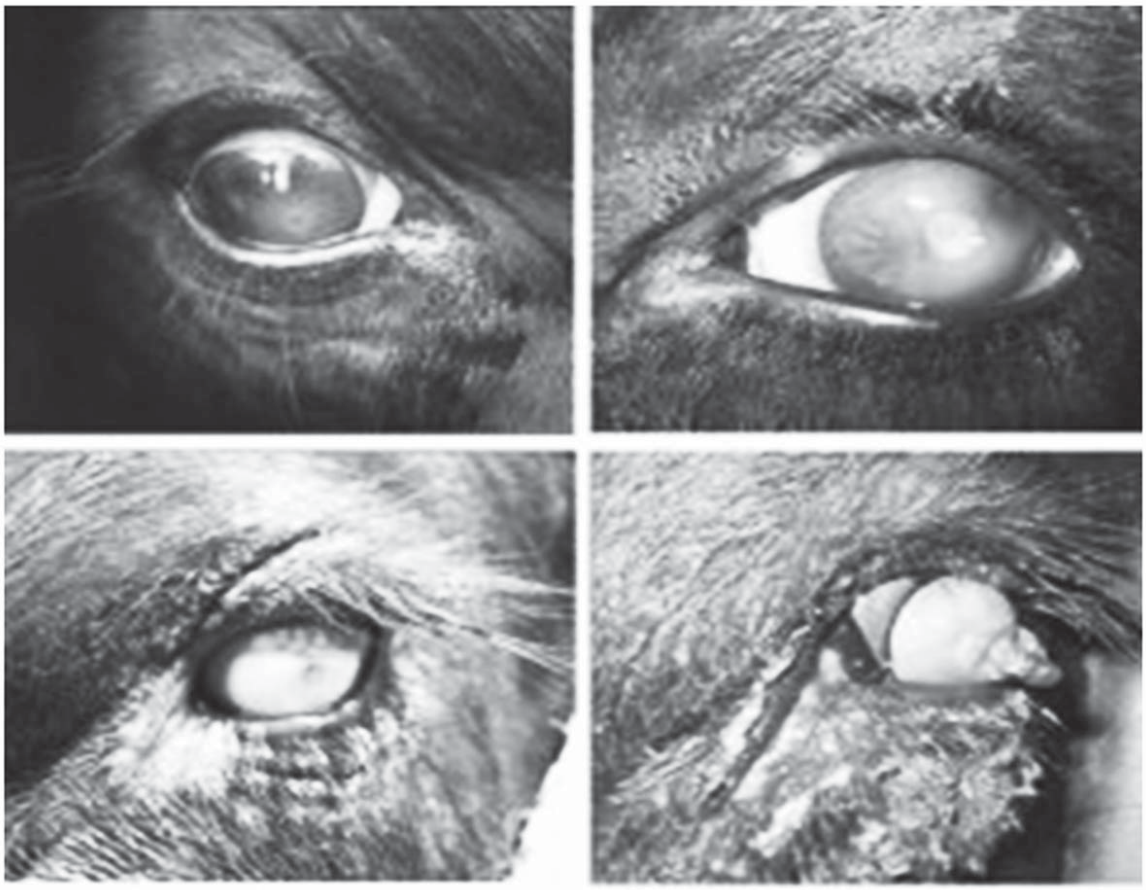

รูป 3 ลักษณะระดับความรุนแรงของการเกิดโรคตาอักเสบในโค
www.totallyvets.co.nz

การตรวจวินิจฉัย

สังเกตจากอาการแล้วใช้สำลีสะอาดป้ายบริเวณตาที่อักเสบใส่ในหลอดแก้วฆ่าเชื้อ แล้วนำมาเพาะแยกเชื้อในห้องปฏิบัติการ พร้อมทั้งทดสอบเชื้อกับสารต้านจุลชีพหลายชนิด

Q การรักษาอย่างไร ?

A การรักษา สามารถทำได้โดยใช้สำลีชุบน้ำสะอาดเช็ดหรือล้างขี้ตารอบ ๆ ดวงตาให้สะอาดเสียก่อน อาจทำการล้างตาด้วยน้ำสะอาดหรือน้ำยาล้างตา และให้การรักษาเฉพาะที่โดยใช้ขี้ผึ้งยาปฏิชีวนะป้ายตาอย่างน้อย วันละ 2 ครั้ง เช้า-เย็นจนการอักเสบลดลง ในกรณีที่ใช้ยาปฏิชีวนะชนิดหยอด ควรหยอดให้บ่อยครั้งขึ้นประมาณวันละ 3-4 ครั้ง เนื่องจากยาปฏิชีวนะแบบหยอดตา มีความสามารถในการเคลือบและออกฤทธิ์ที่ตาสั้นกว่ายาแบบขี้ผึ้ง นอกจากนี้สามารถรักษาโดยใช้ยาออกซีเตตร้าไซคลิน ชนิดออกฤทธิ์นาน (oxytetracycline LA, 200 มิลลิกรัม/มิลลิลิตร) ในขนาด 20 มิลลิกรัม/กิโลกรัม ฉีดเข้ากล้ามเนื้อ 2 ครั้งห่างกัน 48-72 ชั่วโมง ร่วมกับการรักษาโดยเฉพาะที่จะทำให้การรักษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

Q การควบคุมและป้องกันทำได้อย่างไร ?

A เมื่อพบโคที่แสดงอาการตาอักเสบให้แยกออกจากฝูงเพื่อป้องกันการติดต่อไปสู่โคตัวอื่น และรักษาโคทั้งหมดไปพร้อมกัน จะสามารถลดการแพร่ของโรคได้ อย่างไรก็ตามการควบคุมป้องกันที่ดีที่สุดคือการควบคุมปริมาณหรือกำจัดแมลงพาหะซึ่งมักตอมบริเวณตาและที่อยู่ตามคอกของโค เช่น ลดการทิ้งของเสียหรือเศษอาหารในบริเวณที่อยู่ของโค หรือ การใช้ยาฆ่าแมลง เป็นต้น

บรรณานุกรม

Rodostits OM, Gay CC, Blood DC, Hinchcliff KW. 2000. Veterinary Medicine, A text book of the diseases of cattle, sheep, pigs, goats and horses. 9th . W.B. Saunder Colpany Ltd. London.

Starke A. 2007. Efficacy of intrapalpebral and intramuscular application of oxytetracycline in a natural outbreak of infectious bovine kertoconjunctivitis (IBK) in calves. Dtsch Tierarztl Wochenschr. 114(6): 219-24.

ไอ(จาม) ไอบี

น.สพ.กิตติกร บุญศรี
หน่วยซันสูตรโรคสัตว์ ศูนย์บริการสุขภาพสัตว์
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์: kittikorn.boonsri@cmu.ac.th

ในช่วงที่สภาพอากาศจากร้อนจัดสุดๆ ในช่วงปลายเดือนเมษายนถึงต้นเดือนพฤษภาคมที่ผ่านมา พบไก่ไข่หลายฟาร์มในเขตพื้นที่ภาคเหนือ *แสดงอาการไอ จาม หายใจลำบาก หายใจมีเสียงดัง และพบสิ่งคัดหลั่งจากจมูก* ตัวอย่างไก่ป่วยดังกล่าวถูกนำส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการพยาธิวิทยา จากการผ่าซากพบการอักเสบของหลอดลม การอักเสบของถุงลม พบก้อนหนองในหลอดลมบริเวณขั้วปอด (รูปที่ 1) และไก่บางตัวไตบวมร่วมกับการคั่งของยูเรตในท่อไต (รูปที่ 2) โดยตัวอย่างชิ้นเนื้อดังกล่าวถูกนำไปยืนยันผลด้วยการตรวจด้วยวิธี RT-PCR พบว่าเกิดจาก *โรคหลอดลมอักเสบติดต่อหรือโรคไอบี*

รูปที่ 1 แสดงก้อนหนองในหลอดลมขั้วปอด

โรคหลอดลมอักเสบติดต่อหรือโรคไอบีคืออะไร?

โรคหลอดลมอักเสบติดต่อ (Infectious Bronchitis; IB) พบครั้งแรกในสหรัฐอเมริกาเมื่อประมาณปี ค.ศ. 1930 มีสาเหตุเกิดจากเชื้อไวรัส Infectious bronchitis virus (IBV) อยู่ในวงศ์ Coronaviridae อนุภาคของ IBV ประกอบไปด้วยโปรตีนโครงสร้างจำนวน 4 ชนิด คือ nucleiocapsid (N) protein, envelop (E) glycoprotein, membrane (M) glycoprotein และ spike (S) glycoprotein โปรตีนส่วน Spike (S) ที่อยู่บริเวณเปลือกหุ้มของอนุภาคไวรัส ประกอบด้วย glycoprotein 2 ส่วนย่อย คือ S1 และ S2 โดยเฉพาะโปรตีนส่วน S1 ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงกรดอะมิโนในส่วน S1 ซึ่งเป็นผลมาจากการขาดหายไป หรือการเพิ่ม ของนิวคลิโอไทด์ จะทำให้เกิดการกลายพันธุ์เกิดเป็นเชื้อ IBV สายพันธุ์หรือ ซีโรไทป์ใหม่

โรคไอบีทำให้เกิดปัญหาในไก่ทุกอายุ แต่จะแสดงอาการรุนแรงในไก่อายุน้อยมากกว่าไก่ที่โตเต็มที่แล้ว โดยไก่จะได้รับเชื้อผ่านทางอากาศ จากสิ่งขับถ่ายจากไก่ป่วยโดยตรง การปนเปื้อนเชื้อของวัสดุ หรืออุปกรณ์ในโรงเรือน ในไก่รุ่นที่เกิดการติดเชื้อในท่อนำไข่จะทำให้ท่อนำไข่เสื่อมสภาพถาวร ไก่ขึ้นกรงแล้วหากมีการติดเชื้อในท่อนำไข่จะทำให้ไก่หยุดการให้ไข่ เปลือกไข่บางลง สีเปลือกไข่ซีดลง หรือเปลือกไข่ผิดรูป นอกจากนี้บางสายพันธุ์ของโรคไอบีสามารถทำให้เกิดรอยโรค ไตอักเสบเฉียบพลัน ยูเรตคั่งในท่อปัสสาวะ การใช้วัคซีน IB ในไก่หรือการติดเชื้อในธรรมชาติพบว่าเชื้อ IBV จะคงอยู่ใน caecal tonsils ในระบบทางเดินอาหารและสามารถปล่อยเชื้อออกมาจากบริเวณดังกล่าวเป็นสัปดาห์หรือนานกว่านั้น (Alexander et al., 1978)

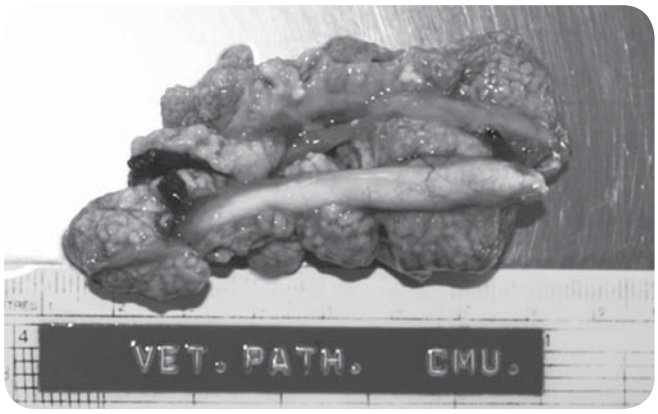

รูปที่ 2 แสดงภาวะไตบวมและพบการคั่งของยูเรตในท่อไต

การเปลี่ยนแปลงทางทางจุลพยาธิวิทยาจะพบ interstitial nephritis และ tubular degeneration

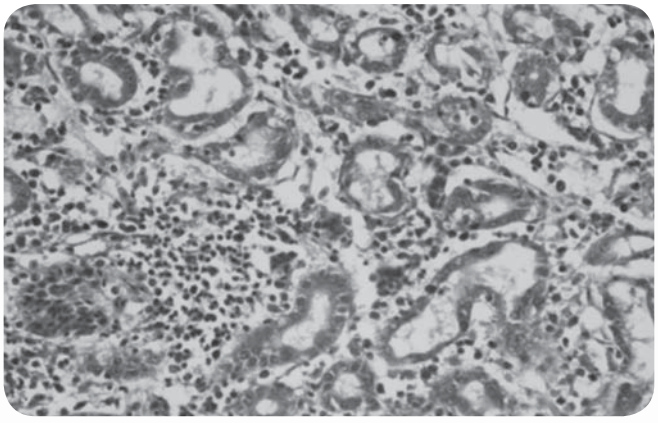

รูปที่ 3 แสดงการอักเสบของไตแบบ interstitial nephritis H&E; 10X

สำหรับวิธีการตรวจวินิจฉัยโรคไอบีทำได้หลายวิธีขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 วิธีการตรวจวินิจฉัยโรคหลอดลมอักเสบติดต่อจำแนกตามวัตถุประสงค์ (ดัดแปลงจาก OIE, 2012)

วิธีการ	วัตถุประสงค์					
	ฝูงที่ไม่ติดเชื้อ	สัตว์ที่ไม่ติดเชื้อ	ประสิทธิภาพจากการกำจัดโรคตามกฎหมาย	การยืนยันโรคในสัตว์ป่วย	การหาความชุกของโรค	การตรวจระดับภูมิคุ้มกันหลังทำวัคซีน
การตรวจหาแอนติเจน						
Virus isolation (embryos or TOCs)	+[a]	++[c]	-	+++	+	+[h]
Immunohistochemistry	-	-	-	++	+	+[h]
RT-PCR	+[a]	++	++	++	+	+[h]
Haemagglutination test	-	-	-	-	+	-
Viral neutralization	-	-	-	-	+	-
Gene sequencing	-	-	-	-	++[f]	-
การตรวจหาระดับภูมิคุ้มกัน						
AGID	+[b]	+	-	+[e]	+	-
Viral neutralization	-	-[d]	-	+[e]	-	++[e]
Hemagglutination inhibition test	-	-[d]	+	+[e]	+	++[e]
ELISA	++[b]	++	++	++[e]	++[g]	++[e]

หมายเหตุ
+++ แนะนำ ++ เหมาะสม + อาจใช้ได้แต่อาจมีข้อจำกัดจากค่าใช้จ่าย ความเป็นไปได้ หรือข้อจำกัดอื่นๆ – ไม่แนะนำ

ดังนั้น +++ และ++ สามารถใช้ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ซึ่งได้รับการยอมรับเพื่อใช้เป็นงานตรวจวินัจฉัยโรคกล่องเสียงและหลอดลมอักเสบในสัตว์ปีก

ELISA = Enzyme-linked immunoabsorbent assay; RT-PCR = Reverse transcriptase polymerase chain reaction; AGID = Agar gel immunodiffusion

[a] ใช้เพื่อยืนยันการติดเชื้อภายใน 10 วัน, [b] ใช้เพื่อยืนยันการติดเชื้อมากกว่า 10 วัน, [c] ใช้เพื่อยืนยันรายตัวในช่วงที่มีปล่อยเชื้อ, [d] มีความเหมาะสมตามวัตถุประสงค์ตามชนิดของแอนติเจน, [e] มีความเหมาะสมด้วยการตรวจ pair serum โดยเจาะเลือดห่างกัน 1-2 อาทิตย์, [f] มีความจำเพาะสำหรับการสำรวจโรค หรือตรวจสายพันธุ์ที่มีการอุบัติใหม่, [g] มีความเหมาะสมสำหรับการสำรวจโรคที่ไม่จำเพาะเจาะจงสายพันธุ์, [h] ใช้บางครั้งเพื่อประเมินคุณภาพวัคซีน

สำหรับเกษตรกรเจ้าของฟาร์มที่พบสัตว์ป่วยในระบบทางเดินหายใจ สามารถนำตัวอย่างไก่ป่วยจำนวน 3-5 ตัวอย่าง ในการผ่าชันสูตรซากรวมถึงการยืนยันผลการตรวจด้วยวิธีการ RT-PCR ที่มีความแม่นยำสูง หรือใช้ตัวอย่างเลือดเพื่อดูระดับภูมิคุ้มกันต่อโรคไอบีหลังการทำวัคซีนทางซีรัมวิทยา ด้วยเทคนิค ELISA โดยใช้ตัวอย่างเลือดแข็งตัวจำนวน 15-20 ตัวอย่าง สนใจสอบถามและส่งตัวอย่างได้ที่หน่วยชันสูตรโรคสัตว์ ศูนย์บริการสุขภาพสัตว์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โทร. 053-948041 หรือ ID Line: vet_diag ครับ...

บรรณานุกรม

Alexander DJ, Allan WH, Biggs PM, Bracewell CD, Darbyshire JH, Dawson PS, Harris AH, Jordan FT, Macpherson I, Mcferran JB, Randall CJ, Stuart JC, Swarbrick O and Wilding GP. (1983). A standard technique for haemagglutination inhibition tests for antibodies to avian infectious bronchitis virus. *Vet. Rec.*, 113,64.

OIE. (2012). "Avian infectious bronchitis". Manual of diagnostic tests and vaccines for terrestrial animals, 7th ed., 1–15.

“ฌาปนกิจสัตว์เลี้ยง” เมื่อสัตว์เลี้ยงแสนรักได้จากไป..

วรางค์พิชา ค้อชากุล
นักวิทยาศาสตร์ประจำห้องปฏิบัติการพยาธิวิทยา
คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ไปรษณีย์อิเล็คทรอนิค Varankpicha@gmail.com

ปราคงปฏิเสธไม่ได้ว่าสัตว์เลี้ยงได้เข้ามาเป็นส่วนสำคัญในชีวิตของคนเรา เนื่องจากสภาพแวดล้อมสังคมภายนอกที่ส่งผลต่อจิตใจของคนในสังคม ไม่ว่าจะเป็น สุนัข กระต่าย แมว ปลา และอื่นๆ ซึ่งสัตว์เลี้ยงเหล่านี้สามารถเข้ามาช่วยลดทอนความเหงา ผ่อนคลายความเครียด เป็นเพื่อนทางใจ ช่วยบำบัดทุกข์ เพิ่มพูนความสุข ความสดใสให้กับเจ้าของ และทดแทนดูแลจิตใจเจ้าของได้เป็นอย่างดี ด้วยสาเหตุนี้จึงทำให้ทั้งเจ้าของและสัตว์เลี้ยงเกิดความเอื้ออาทร ความรักความผูกพันซึ่งกันและกันเป็นอย่างมาก

เมื่อเวลาแห่งความตายได้มาถึงสัตว์เลี้ยงเหล่านั้น จึงทำให้เจ้าของเกิดความเศร้าโศก เสียใจ อาลัยอาวรณ์เพื่อนทางใจที่เคยอยู่ร่วมกันในยามทุกข์สุข และอยากให้สัตว์เลี้ยงเหล่านั้นไปสู่สุคติ ร่มเย็น ดังนั้นการจัดให้มีพิธีกรรมทางศาสนา โดยการฌาปนกิจสัตว์เลี้ยงจึงเป็นหนึ่งทางเลือกที่ดีสำหรับเจ้าของผู้ที่รักสัตว์เลี้ยงของตน

“ฌาปนกิจสัตว์เลี้ยง” จัดเป็นพิธีกรรมทางศาสนาตามลัทธิประเพณีนิยม โดยความเชื่อว่าการฌาปนกิจจะทำให้ไปสู่สุคติ ก่อให้เกิดความสุข สงบแก่สัตว์เลี้ยงและผู้เป็นเจ้าของ และเพื่อเป็นการให้เกียรติและไว้อาลัยเป็นครั้งสุดท้าย โดยมีขั้นตอนดังนี้

รูปที่ 1 พิธีสวดบำเพ็ญกุศล โดยพระสงฆ์ เจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการและเจ้าของสัตว์เลี้ยง

การสวดบำเพ็ญกุศลเพื่อส่งดวงวิญญาณ การขอขมา ดำเนินการโดยพระสงฆ์เป็นเวลาโดยประมาณ 2-3 ชั่วโมง พร้อมด้วยชุดดอกไม้ ธูป เทียน สายสิญจน์ น้ำหยาด สำหรับกรวดน้ำ

การเผา และการเก็บอัฐิสัตว์ เป็นเวลาโดยประมาณ 1-2 วัน โดยจัดเก็บอัฐิในขวดโถแก้วฝาปิดมิดชิด

หลังจากเสร็จพิธีกรรมทั้งหมด จึงขึ้นอยู่กับเจ้าของว่าต้องการนำอัฐิของสัตว์เลี้ยงไปฝัง ลอยอังคาร หรือประกอบพิธีทำบุญให้แก่สัตว์เลี้ยง และอื่นๆต่อไป

รูปที่ 2 เคลื่อนย้ายสัตว์เลี้ยงสู่เตาเผา

รูปที่ 3 บรรจุอัฐิหลังการเผาในโถแก้วฝาปิดมิดชิด

บรรณานุกรม

กองศาสนูปถัมภ์ กรมการศาสนา . คู่มือพิธีกรและการปฏิบัติพิธีทางพระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2547.

พระญาณวโรดม (สนธิ์ กิจ จกาโร). คู่มือปฏิบัติงานศาสนพิธีสังเขป. พิมพ์ครั้งที่ 20. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2542.

พระธรรมวโรดม (บุญมา คุณสมปนฺโน ป .ธ.9). ระเบียบปฏิบัติของชาวพุทธ. พิมพ์ครั้งที่ 221. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, 2547.

หากท่านผู้อ่านมีความสนใจและต้องการฌาปนกิจสัตว์เลี้ยงของท่าน สามารถดำเนินการติดต่อได้ที่ หน่วยชันสูตรโรคสัตว์ (Veterinary Diagnostic Laboratory) ศูนย์บริการสุขภาพสัตว์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โทร 053-948041-42 โทรสาร 053-948041

“กินอย่างไรให้ปลอดภัยจากโรคที่มากับอาหาร”

ผศ.สพ.ญ.ดร.ดวงพร พิชผล
หน่วยสัตวแพทย์สาธารณสุข ภาควิชาชีวศาสตร์ทางสัตวแพทย์และสัตวแพทย์สาธารณสุข
ศูนย์สัตวแพทย์สาธารณสุขเอเชียแปซิฟิก
ไปรษณีย์อิเล็คทรอนิค: duangporn.p@cmu.ac.th

อาหารเป็นสิ่งจำเป็นที่มนุษย์คงจะขาดไม่ได้ ชนิดของอาหารที่มนุษย์บริโภคนั้นประกอบด้วยอาหารที่มาจากพืช ผัก ผลไม้ และอาหารที่มาจากสัตว์ไม่ว่าจะเป็นเนื้อสัตว์ น้ำนม ไข่ น้ำผึ้ง และอาหารทะเล รวมทั้งผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่มาจากมาจากสัตว์ อาหารเหล่านี้เป็นแหล่งโปรตีนที่มีประโยชน์ต่อร่างกายทั้งสิ้น นอกจากสิ่งที่มีประโยชน์ก็ยังคงมีสิ่งเป็นโทษต่อร่างกายแอบแฝงมากับอาหารเหล่านี้โดยที่เราอาจไม่สามารถสังเกตด้วยตาหรือยากต่อการสังเกต ดมกลิ่นหรือสัมผัสอันตรายเหล่านั้นได้โดยง่าย ซึ่งสามารถเกิดขึ้นตั้งแต่ก่อนเริ่มการผลิตอาหารจากไร่ นา ฟาร์มเลี้ยงสัตว์ หรือจากสิ่งแวดล้อมในการเลี้ยงที่ไม่ถูกต้องตามหลักการเลี้ยงหรือการเพาะปลูกที่ดี อันตรายทางความปลอดภัยทางอาหารสามารถให้คำจำกัดความได้ว่า “สิ่งที่ไม่ใช่อาหารแต่ปนเปื้อนหรือปนมากับอาหารแล้วทำให้เกิดการบาดเจ็บ เจ็บป่วย หรือถึงแก่ชีวิต ทั้งที่ให้ผลกระทบในระยะสั้นและระยะยาว

อันตรายที่ว่านั้นประกอบด้วย หนึ่งอันตรายทางกายภาพหมายถึงสิ่งปนเปื้อนที่จับต้องได้หรือมองเห็นซึ่งเมื่อกินเข้าไปทำให้เกิดการบาดเจ็บ เช่น ไส้ลวดเย็บกระดาษปนลงไปในอาหารอาจทิ่มแทงอวัยวะต่างๆ ในช่องปากและทางเดินอาหาร ก้อนกรวดที่ปนมากับข้าวสวยเมื่อกัดโดนอาจทำให้ฟันแตกได้ เป็นต้น อันตรายทางกายภาพนั้นมักจะเกิดขึ้นทันทีทันใด สองอันตรายทางเคมีหมายถึงการปนเปื้อนของสารเคมีที่ใช้ในการเพาะปลูก สารเคมีปราบศัตรูพืช ยาที่ใช้รักษาโรคในสัตว์ หรือสารชีวเคมีที่สิ่งมีชีวิตสร้างขึ้นเอง เช่น Histamine หรือสารที่กระตุ้นให้เกิดอาการแพ้ เกิดจากจุลินทรีย์ย่อยสลาย Histidine ในอาหารทะเล หรือสารพิษจากเชื้อรา (Aflatoxins) ที่อยู่ในพืชอาหารสัตว์ วัวกินเข้าไปแล้วสารพิษนั้นผ่านมาอยู่ในน้ำนมสารพิษจากเชื้อราชนิดนี้เป็นสาเหตุของมะเร็งที่ตับ เป็นต้น อันตรายทางเคมีมักจะทำให้เกิดการเจ็บป่วยในระยะยาวหรือเกิดการสะสมของสารพิษนั้นๆ เป็นเวลานานจึงทำให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภค สามอันตรายทางชีวภาพหมายถึงอันตรายที่มีสาเหตุมาจากการกินเชื้อโรคเข้าไปแล้วทำให้เกิดการเจ็บป่วยหรือเสียชีวิต ระยะเวลาการเกิดการเจ็บป่วยขึ้นอยู่กับชนิดของเชื้อโรคที่กินเข้าไป ความรุนแรงของเชื้อนั้นๆ ปริมาณของเชื้อโรคที่กินเข้าไป ระดับภูมิคุ้มกันโรคของคนกินเอง ซึ่งระยะเวลามีตั้งแต่เป็นนาทีจนกระทั่งเป็นปี และเชื้อโรคบางชนิดร่างกายเราสามารถหายเองได้ เช่น โรคท้องร่วงที่ไม่รุนแรงมาก หรือบางชนิดทำให้เราเสียชีวิตโดยที่ไม่มีทางรักษาให้หายได้ เช่น โรควัวบ้า (โรคนี้ยังไม่มีรายงานในประเทศไทยที่เกิดจากการกิน) เป็นต้น

จะรู้ได้อย่างไร?

<u>ประการแรก</u> มองหา “สัญลักษณ์หรือเครื่องหมายที่บ่งบอกถึงความปลอดภัย”

หน่วยงานในประเทศที่รับผิดชอบในการตรวจสอบเฝ้าระวังตรวจติดตาม และออกมาตรฐานเพื่อควบคุมการผลิตอาหารให้ปลอดภัย ได้แก่ องค์การอาหารและยา (อย) กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข กรมปศุสัตว์ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมวิชาการเกษตร กรมประมง สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ หรือ มกอช กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ดังจะมีสัญลักษณ์ หรือ ตัวอักษรกำกับที่ฉลากสินค้าหรือที่ร้านอาหารหรือร้านขายตามตลาด ตัวอย่างเช่น

สัญลักษณ์ตัวคิว “Q” ที่ฉลากอาหารหรือผลิตภัณฑ์

สัญลักษณ์ “Organic farm” ที่ฉลากอาหารหรือผลิตภัณฑ์

สัญลักษณ์ “อย” ที่ฉลากอาหารหรือผลิตภัณฑ์

สัญลักษณ์การได้รับรองมาตรฐาน “GMP และ/หรือ HACCP” ที่ฉลากอาหารหรือผลิตภัณฑ์

สัญลักษณ์การได้รับรอง “Clean food and good taste” ที่ร้านอาหาร โปรดสังเกตวันหมดอายุของการรับรอง

ป้ายสัญลักษณ์ที่ติดหน้าร้านค้าในตลาด “เชียงสะอาด” หรือ “เนื้อสัตว์ปลอดภัย”

สัญลักษณ์เหล่านี้เป็นการแสดงว่ามีการตรวจสอบที่มาของวัตถุดิบของอาหาร การคัดกรองอาหารให้ปราศจากหรือลดจำนวนลงของอันตรายทั้งสามแบบให้อยู่ในระดับที่ไม่อันตรายกับคนกิน มีการดูแลการผลิต ประกอบอาหารและสิ่งแวดล้อมต่างๆ รวมทั้งการดูแลอาหารให้ปลอดภัยจนถึงโต๊ะอาหารของคนกิน (Food safety from farm to table/fork)

<u>ประการที่สอง</u> คือ พฤติกรรมการกินที่ปลอดภัย

ต้อง “กินร้อน ใช้ช้อนกลาง และล้างมือ” คือ กินอาหารที่ปรุงสุกโดยสมบูรณ์ด้วยความร้อน การใช้ช้อนกลางเมื่อต้องร่วมรับประทานอาหารกันคนอื่น และต้องมีสุขลักษณะส่วนบุคคลที่ดี **งด** การกินเนื้อสัตว์**ดิบ** ไข่**ดิบ** น้ำนมที่**ไม่ผ่าน**การฆ่าเชื้อด้วยความร้อน

<u>ประการที่สาม</u> คือ รักษาระดับภูมิคุ้มกันของร่างกายให้แข็งแรง

กิจกรรมบริการวิชาการและงานบริการเพื่อชุมชน

อบรมเชิงปฏิบัติการนานาชาติ เรื่อง การจัดการสุขภาพ ระบบสืบพันธุ์ ฯ

คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร่วมกับสถาบันคชบาลแห่งชาติ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ ,The Royal Veterinary College, University of London, United Kingdom , Zoological Society of London, United Kingdom จัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการนานาชาติ เรื่อง การจัดการสุขภาพ ระบบสืบพันธุ์ และ ผสมพันธุ์ช้างเอเชีย (International Training Course on “Asian Elephant Health, Reproduction and Breeding Management”) โดยได้รับเกียรติจาก รองศาสตราจารย์ ดร.อาวรณ์ โอภาสพัฒนกิจ รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มาเป็นประธานในการฝึกอบรม กิจกรรมจัดขึ้นระหว่างวันที่ 11 – 15 กรกฎาคม พ.ศ.2559 ณ คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการทำสตัฟฟ์สัตว์เบื้องต้น

ห้องปฏิบัติการกลาง คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง "การทำสตัฟฟ์สัตว์เบื้องต้น" เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับนักศึกษาและผู้สนใจ และเป็นการฝึกประสบการณ์ในการถ่ายทอดความรู้ของนักวิทยาศาสตร์ให้เกิดความชำนาญเพิ่มมากขึ้น โดยมี อาจารย์ นายสัตวแพทย์ ดร.เกรียงไกร ทองก้อน หัวหน้าศูนย์บริการสุขภาพสัตว์และผู้แทนคณบดีด้านบริการวิชาการ เป็นประธานกล่าวเปิดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ในวันพฤหัสบดีที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ.2559 ณ ห้องบรรยาย B403 และห้องปฏิบัติการศัลยกรรม คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ให้การต้อนรับภายใต้ความร่วมมือทางวิทยาศาสตร์และวิชาการไทย-จีน (คกร.)

ผศ.น.สพ. ดร.ขวัญชาย เครือสุคนธ์ คณบดีคณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ให้การต้อนรับ เจ้าหน้าที่จีน จาก Institute of Animal Science and Veterinary Medicine, Hubei Academy of Agricultural Science ภายใต้ความร่วมมือทางวิทยาศาสตร์และวิชาการไทย-จีน (คกร.) ครั้งที่ 21 (Promoting Exchange of China-Thailand Joint Laboratory of Chinese Traditional Veterinary Medicine) ณ คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในระหว่างวันที่ 26-30 มิถุนายน พ.ศ.2559

อบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องหลักการป้องกันโรคและการชันสูตรโรคโดยการผ่าซากในสุกร

ภาควิชาคลินิกสัตว์บริโภค คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร่วมกับ บริษัท อีแลนโค (ประเทศไทย) จำกัด และ บริษัท เบทาโกรเกษตรอุตสาหกรรม จำกัด จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง หลักการป้องกันโรคและการชันสูตรโรคโดยการผ่าซากในสุกร ให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงและดูแลสุขภาพสุกร คือ นายสัตวแพทย์ สัตวบาลประจำฟาร์ม และผู้จัดการฟาร์ม เพื่อให้มีความรู้และทักษะเบื้องต้นในการผ่าซาก เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการดูแลสุขภาพและผลผลิตสุกรในฟาร์มของบริษัท ในวันศุกร์ที่ 29 เมษายน พ.ศ.2559 ณ ห้องประชุม B403 และห้องปฏิบัติการชันสูตรซาก คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับอาชาบำบัดสำหรับผู้ปฏิบัติงาน

คลินิกม้า ภาควิชาคลินิกสัตว์เลี้ยงและสัตว์ป่า คณะสัตวแพทยศาสตร์ มช. จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง "เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับอาชาบำบัดสำหรับผู้ปฏิบัติงาน" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นวิธีทางของการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และบูรณาการความรู้ร่วมกันระหว่าง คลินิกม้า ภาควิชาคลินิกสัตว์เลี้ยงและสัตว์ป่า คณะสัตวแพทยศาสตร์ ภาควิชากายภาพบำบัด คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผู้ปกครองเด็กกลุ่มพิเศษ และผู้มีประสบการณ์ในกิจกรรมอาชาบำบัด และเตรียมความพร้อมต่อการสร้าง/รับรองมาตรฐานกิจกรรมอาชาบำบัด ในวันที่ 20 - 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2559 ณ คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และสโมสรขี่ม้าลัดดาแลนด์

ส่งมอบสนามขี่ม้าในร่ม (Indoor Arena)

คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ให้การต้อนรับ คุณดิษฐ์ ลินพิศาล ในการเยี่ยมชมสนามขี่ม้าในร่มสำหรับกิจกรรมอาชาบำบัด ในวันพฤหัสบดีที่ 16 มิถุนายน พ.ศ.2559 โดยคุณดิษฐ์ ลินพิศาล เป็นผู้มีอุปการะคุณบริจาคสนามขี่ม้าในร่ม (Indoor Arena) ให้กับคณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มูลค่า 500,000 บาท (ห้าแสนบาทถ้วน) เพื่อใช้ในสำหรับกิจกรรมการเรียนการสอน งานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อไป

การสัมมนาเรื่อง 'ภูมิคุ้มกันและวัคซีนที่น่ารู้สำหรับเวชปฏิบัติในคลินิกฯ'

ภาควิชาชีวศาสตร์ทางสัตวแพทย์และสัตวแพทย์สาธารณสุข คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดการสัมมนาเรื่อง "ภูมิคุ้มกันและวัคซีนที่น่ารู้สำหรับเวชปฏิบัติในคลินิกสัตว์เล็กและสัตว์ เลี้ยงกระเป๋า" โดยเป้าหมายเพื่อนำเสนอความรู้ใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา เกี่ยวกับระบบภูมิคุ้มกันของร่างกายที่สำคัญในสุนัขและแมวเพื่อให้สามารถนำ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างสูงสุด นอกจากนั้นยังจะได้ให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้รู้จักวัคซีนชนิดต่างๆ ที่มีใช้ในปัจจุบัน รู้และเข้าใจข้อดีและข้อเสียของวัคซีนแต่ละชนิด รวมถึงทราบผลข้างเคียงที่อาจเกิดได้จากการใช้วัคซีนแต่ละชนิด อีกทั้งให้เข้าใจกลไกที่ทำให้สัตว์ไม่ตอบสนองต่อการทำวัคซีน ซึ่งได้รับเกียรติจาก ผศ.น.สพ.ดร.วิน สุรเชษพงษ์ และ ผศ.น.สพ.ดร.พงศกร เชื่อมไมตรี มาเป็นวิทยากรให้ความรู้ในการสัมมนาครั้งนี้ ในวันพุธที่ 6 เมษายน พ.ศ.2559 ณ ห้องบรรยาย E115 คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ศูนย์บริการสุขภาพสัตว์
คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

โรงพยาบาลสัตว์เล็ก

บริการตรวจรักษา ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับสุขภาพสัตว์เลี้ยง
งานแพนกอายุรกรรม ศัลยกรรม รังสีวิทยา
ฉุกเฉินและหออภิบาลสัตว์ป่วย

เวลาทำการ

เปิดทำการตลอด 24 ชั่วโมง ทุกวันไม่เว้นวันหยุดราชการ
โทร.0 5394 8032

ห้องฉุกเฉิน

เปิดรักษาตั้งแต่เวลา 20.00 เป็นต้นไป

ที่อยู่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ติดปั๊มน้ำมัน ปตท. ถนนริมคลองชลประทาน
ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50200
โทรสาร : 0 5394 8035 และ 0 5394 8078

โรงพยาบาลสัตว์ใหญ่

บริการตรวจรักษา ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับสุขภาพม้า สุกร
งานแพนกอายุรกรรม ศัลยกรรม รังสีวิทยา
และงานบริการตรวจรักษา ด้วยวิธีการฟังเข็ม

เวลาทำการ

- *วันจันทร์ - วันศุกร์* เวลา 8.30 - 16.30 น.
- *ฉุกเฉิน* ตลอด 24 ชั่วโมง

ที่อยู่ : คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถนนริมคลองชลประทาน
ต.แม่เหียะ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50100
โทรศัพท์ : 0 5394 8037 - 8 และ 08 1783 0611
โทรสาร : 0 5394 8041

โรงพยาบาลสัตว์ท้องถิ่น

บริการตรวจรักษา ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับสุขภาพปศุสัตว์และสัตว์เลี้ยง
แก้ไขปัญหาทางระบบสืบพันธุ์ คลอดยาก ฯลฯ
บริการตรวจเช็คซ่อมบำรุงอุปกรณ์เครื่องรีดนม
ตรวจรักษาทำวัคซีน ตรวจทางห้องปฏิบัติการ

เวลาทำการ

- *วันจันทร์ - วันศุกร์* เวลา 8.30 - 16.30 น.
- *ฉุกเฉิน* ตลอด 24 ชั่วโมง

ที่อยู่ : กิ่งอำเภอแม่ออน อ.สันกำแพง จ.เชียงใหม่ 50130
โทรศัพท์ : 0 5303 7071 และ 08 1884 6119
โทรสาร : 0 5303 7072

หน่วยชันสูตรโรคสัตว์

บริการตรวจวินิจฉัย ทางห้องปฏิบัติการโรคในสัตว์
งานตรวจวินิจฉัยทางพยาธิวิทยา ซีรั่มวิทยา แบคทีเรียวิทยา
อณูชีววิทยา ไวรัสวิทยา ปรสิตวิทยา ตรวจวินิจฉัยด้านสัตว์น้ำ
ตรวจวิเคราะห์โภชนะวัตถุดิบอาหารสัตว์
ตรวจคุณภาพน้ำนม ตรวจประเมินคุณภาพน้ำเชื้อ

เวลาทำการ

วันจันทร์ - วันศุกร์ เวลา 8.30 - 16.30 น.

ที่อยู่ : อาคารหน่วยชันสูตรโรคสัตว์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ถนนริมคลองชลประทาน ต.แม่เหียะ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50100
โทรศัพท์ : 0 5394 8041 - 2 โทรสาร : 0 5394 8041
E-mail : vet__diag@cmu.ac.th
https://th-th.facebook.com/VDL.CMU
vet__diag